PODLASKIE CENTRUM ZDROWIA PUBLICZNEGO
W BIAŁYMSTOKU

Sprawozdanie

z realizacji

NARODOWEGO PROGRAMU ZDROWIA

na lata 1996 – 2005

w 2005 roku

Białystok, maj – czerwiec 2006 rok

Spis treści

1. Sytuacja demograficzna i epidemiologiczna ludności w województwie podlaskim 3

2. Realizacja celów operacyjnych Narodowego Programu Zdrowia w 2005 roku 8

3. Tabela Nr 1 – Realizatorzy programów promocji zdrowia w województwie podlaskim w latach 1999-2005 98

4. Tabela Nr 2 – Ilość realizowanych celów operacyjnych Narodowego Programu Zdrowia w latach 1999-2005 99

5. Tabela Nr 3 – Ilość realizatorów poszczególnych celów operacyjnych Narodowego Programu Zdrowia w 2005 roku w podziale na organizatorów 100

6. Indeks realizatorów programów promocji zdrowia w województwie podlaskim w 2005 roku 101

Sytuacja demograficzna i epidemiologiczna ludności w województwie podlaskim.

Dane demograficzne:

Ludność województwa podlaskiego w dn. **31.12..2005 r.** liczyła **1.199.689** osób, co stanowi spadek do poprzedniego roku o **2.736** osób.

Ludność województwa podlaskiego w podziale na płeć:

- Kobiety **614.093** (51,18%)
- Mężczyźni **585.596** (48,81%).

Mężczyźni stanowią mniejszą grupę niż kobiety w porównaniu do roku poprzedniego.

Struktura zamieszkania w województwie podlaskim:

	Miasto	**Wieś**
Kobiety	**371.698**	**242.395**
Mężczyźni	**338.252**	**247.344**
Ogółem	**709.950** (59,17%)	**489.739** (40,92%)

Urodzenia:

Według stanu na dzień **31.12.2005r.** zanotowano urodzeń **11.009**. Stanowi to **317** urodzeń więcej niż w roku **2004.**

Zgony:

W **2005 r.** zanotowano w województwie podlaskim ogółem **11.811** zgonów, w tym **5.300** (44,87%) kobiet i **6511** (55,12%) mężczyzn.

Główne przyczyny zgonów to:

Schorzenie	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
Choroby układu krążenia	**4.379** (37.07%)	**2.093** (47,79%)	**2.286** (52,20%)
Nowotwory	**2.760** (23,36%)	**1.162** (42,10%)	**1.598** (57,89%)
Urazy i wypadki	**973** (8,23%)	**224** (23,02%)	**749** (76,97%)

Główne problemy zdrowotne:

Dane dotyczące zachorowalności w **2005 r.**, w wybranych najczęstszych jednostkach chorobowych kształtowały się następująco:

Leczeni ambulatoryjnie na terenie województwa z powodu chorób układu krążenia:

- na choroby układu krążenia chorowało **108.197**osób
- na chorobę niedokrwienną serca chorowało **26.247**osób
- na nadciśnienie tętnicze chorowało **69.055** osoby
- na przebyty zawał serca chorowało **5.106** osób

W **2005 roku** zanotowano **643** zachorowania na gruźlicę.

W **2005 roku** w poradniach zdrowia psychicznego leczono **32.244** osoby w tym **9.041** leczonych po raz pierwszy, z czego **3.944** dzieci i młodzieży w wieku 0-19 lat.

Występowanie zatruć wśród mieszkańców województwa podlaskiego w latach **2004** i **2005** przedstawia się następująco:

	2004 r.	**2005 r.**
Bakteryjne zatrucia pokarmowe	**856**	**896**
Zatrucia lekami, alkoholem, substancjami chemicznymi	**352**	**556**
Biegunki u dzieci do lat 2	**614**	**178**

Cele operacyjne NPZ na lata 1996-2005

1. Zwiększenie aktywności fizycznej ludności.
2. Poprawa sposobu żywienia ludności i jakości zdrowotnej żywności.
3. Zmniejszenie rozpowszechniania palenia tytoniu.
4. Zmniejszenie i zmiana struktury spożycia alkoholu oraz zmniejszenie szkód zdrowotnych spowodowanych alkoholem.
5. Ograniczenie używania substancji psychoaktywnych i związanych z tym szkód zdrowotnych.
6. Zwiększenie skuteczności edukacji zdrowotnej społeczeństwa oraz działań w zakresie promocji zdrowia.
7. Promocja zdrowia psychicznego i zapobieganie występowaniu zaburzeń psychicznych.
8. Zmniejszenie narażenia na czynniki szkodliwe w środowisku życia i pracy.
9. Poprawa stanu sanitarnego kraju.
10. Zmniejszenie częstości wypadków, zwłaszcza drogowych.
11. Zwiększenie sprawności i skuteczności pomocy doraźnej w nagłym zagrożeniu życia.
12. Zwiększenie dostępności i usprawnienie podstawowej opieki zdrowotnej.
13. Zapobieganie występowaniu oraz skutkom wcześniactwa i małej urodzeniowej masy ciała.
14. Usprawnienie wczesnej diagnostyki i czynnej opieki nad osobami z ryzykiem rozwoju niedokrwiennej choroby serca.
15. Usprawnienie wczesnej diagnostyki i zwiększenie efektywności leczenia nowotworów złośliwych szyjki macicy i sutka.
16. Stworzenie warunków umożliwiających osobom niepełnosprawnym włączenie się lub całkowity powrót do czynnego życia.

17. Zwiększenie skuteczności i zapobiegania chorobom zakaźnym.
18. Intensyfikacja profilaktyki próchnicy i chorób przyzębia u dzieci, młodzieży oraz kobiet ciężarnych.

Cel Nr 1.

Zwiększenie aktywności fizycznej ludności.

Realizacja celu operacyjnego Nr 1 przebiegała w następujący sposób:

Zadanie 1:
Wprowadzić w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych wszystkich typów 5 godzin zajęć wychowania fizycznego w tygodniu.

- We wszystkich klasach gimnazjum wdrożona została 4 godz. wychowania fizycznego.
- W dwóch szkołach ponadpodstawowych powiatu białostockiego wdrożono 5 godz. wychowania fizycznego.

Zadanie 2:
Zapewnić sale gimnastyczne, w co najmniej 75% szkół.

- W 2005 r. oddano do użytku 1 salę gimnastyczną, rozpoczęto budowę 4 sal sportowych.
- Obecnie funkcjonuje 5 szkół sportowych, 23 z klasami sportowymi i 3 szkoły mistrzostwa sportowego.

Zadanie 3:
Wdrożyć nowy program w-f.

- Sprawowanie przez Kuratorium Oświaty patronatu honorowego i nadzoru nad przestrzeganiem zasad fair play.
- Promocja zdrowego stylu życia, ruch na świeżym powietrzu, aktywność fizyczna, a zdrowie, rola aktywności fizycznej dla prawidłowego rozwoju i zdrowia fizycznego, psychicznego i społecznego człowieka, organizacja spędzania aktywnie czasu poprzez wspólną jazdę na łyżwach, nartach, rowerach, zajęcia sportowe w szkołach, aerobik, relaksacja i czynny wypoczynek,

gry i zabawy na świeżym powietrzu – zawody i turnieje o zasięgu gminnym, powiatowym i wojewódzkim.

- Realizacja programów szkolenia sportowego w formie zajęć treningowych, zawodów, meczy, obozów szkoleniowych i innych form sportowych przez uczniowskie kluby sportowe, stowarzyszenia kultury fizycznej, szkoły.

- Profilaktyka wad postawy i zwyrodnień kręgosłupa – instruktaże indywidualne i grupowe wykonywania ćwiczeń zapobiegających i eliminujących wady postawy, przeprowadzenie testów na wykrywanie wad postawy.

Zadanie 4:
Dokonać zmian w programach kształcenia kadr kultury fizycznej, umożliwiających przygotowanie tych kadr do roli animatorów zdrowego stylu życia.

- Kształcenie kadr kultury fizycznej do roli animatorów zdrowego stylu życia podczas szkoleń, konferencji.

Zadanie 5:
Zwiększyć w znaczący sposób zainteresowanie samorządów lokalnych i organizacji pozarządowych oraz innych instytucji stwarzaniem warunków oraz wdrożeniem programów zwiększenia aktywności fizycznej w różnych grupach ludności.

- Podniesienie świadomości wśród społeczności lokalnej o sposobie i wpływie motywowania ludzi do zwiększenia aktywności fizycznej poprzez atrakcyjne metody form działania, organizację festynów prozdrowotnych, imprez sportowych, akcji specjalnych przez urzędy administracji publicznej, instytucje zajmujące się promocją zdrowia oraz organizacje pozarządowe.

- Rywalizacja sportowa szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych przebiega pod patronatem Podlaskiego Kuratora Oświaty. Rywalizacja prowadzona jest w 80 dyscyplinach sportowych.

- Organizacja przez Urząd Miejski w Białymstoku Międzyszkolnej Olimpiady Sportowej Szkół Podstawowych.
- Organizacja Spartakiad Zakładów Pracy.
- Realizacja programów edukacyjnych: prowadzenie cyklicznych zajęć w ramach wychowania fizycznego przez zawodowych przedstawicieli Straży Pożarnej, zawody sportowe – bilard, przeciąganie liny, rozgrywki piłki nożnej, siatkowej, koszykowej, zajęcia na basenie, tenis stołowy, biegi przełajowe, narciarskie, minihokej, badminton, zawody lekkoatletyczne, wyścigi kolarskie, maratony, wycieczki rowerowe, zajęcia aerobiku i w siłowni, gry rekreacyjne, sportowe niedziele, konkursy plastyczne, dyskoteki, wykłady, prelekcje, wystawy, gazetki ścienne, szkolenia, instruktaże, pogadanki, rozdawnictwo materiałów edukacyjnych.
- Finansowanie przez samorządy lokalne działalności klubów sportowych, zajęć pozalekcyjnych, gimnastyki korekcyjnej i imprez sportowych adresowanych do dzieci, młodzieży i dorosłych oraz uzupełnianie brakującego sprzętu sportowego.
- Finansowanie przez samorządy lokalne modernizacji stadionów i sal gimnastycznych oraz budowa nowych sal gimnastycznych.
- Organizacja zajęć sportowych podczas ferii zimowych i wakacji letnich.
- Organizacja przez samorządy lokalne imprez sportowych adresowanych do osób niepełnosprawnych.
- Organizacja turnusów rehabilitacyjnych dla pracowników zakładów pracy chronionej.
- Gimnastyka ruchowa w różnych schorzeniach somatycznych podczas leczenia szpitalnego.
- Współfinansowanie działalności klubów sportowych działających na terenie miast i gmin organizujących zajęcia sportowe dla młodzieży i dorosłych.
- Współpraca z mass mediami.

- Organizacja i finansowanie przez samorządy lokalne zajęć pozalekcyjnych sportowych dla dzieci i młodzieży z grup ryzyka.
- Organizacja obozów sportowych i półkolonii w okresie wakacji letnich i zimowych przez resort oświaty, kluby sportowe, samorządy lokalne i różne instytucje.

Zadanie 6:
Wprowadzić atrakcyjne formy motywowania ludzi do zwiększenia aktywności fizycznej.

- Popularyzowanie wiedzy o roli aktywności fizycznej dla zdrowia, motywowanie ludzi do zwiększenia aktywności fizycznej poprzez różnego rodzaju atrakcyjne formy sportowo-rekreacyjne skierowane do ogółu mieszkańców, integracja środowiska, promocja zdrowego stylu życia, konkursy i pokazy sprawnościowe, gimnastyka relaksacyjna, kształtowanie i rozwijanie umiejętności aktywnego spędzania wolnego czasu.
- Zorganizowano następujące akcje**: „Żyjmy zdrowo i aktywnie”**, **„Kolneńskie Biegi Jesieni”**, **Zawody gminne dla jednostek Ochotniczych Straży Pożarnej**, **„Biegi uliczne w Mońkach”**, **Festyn „Mama, tata i ja”**, **Podlaskie Dni Rodziny**, **Podlaskie Sportowe Turnieje Miast i Gmin**, **”Dożynki lokalne”**, **„Gimnazjady”**, **„Sport to zdrowie”**, **„Bieg Wilka – biegi masowe”. „Majówka dla zdrowia”, „Podlaski Sportowy Turniej miast i Gmin”, „Rajd rowerowy Bielsk Podl. – Narewka – Białowieża – Bielsk Podl.”, „II Powiatowa Spartakiada Samorządowa”, „VI Podlaska Wojewódzka Olimpiada Samorządowa”, „Halowy Turniej Piłki Nożnej”, „Zawody Sportowe - Bieg po Zdrowie”.**
- Wprowadzanie różnorodności rozgrywek sportowych adresowanych do różnych grup wiekowych ludności pozwala na atrakcyjność tych zajęć oraz obejmuje osoby o różnym stopniu kondycji sportowej. Organizowane imprezy wspierane przez samorządy, organizacje pozarządowe i inne instytucje zawarte są **w zadaniu 5**.

Wykonawcy: * wg indeksu realizatorów:

2, 6, 7, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 21, 23, 24, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 33, 34, 35, 37, 39, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 51, 53, 54, 55, 79, 82, 83, 88, 91, 92, 94, 96, 98, 103, 104, 105, 109, 110, 115, 117, 121, 122, 123, 125, 126, 127, 128, 129, 131, 133, 138, 140, 141, 144, 145, 147, 148, 150, 153, 155, 156, 157, 158, 162, 163, 164, 165, 166, 171, 174, 183, 184, 185, 187, 189, 190, 192, 193, 198, 199, 203, 211, 212, 213, 218, 219, 221, 222, 225, 227, 228, 229, 231, 233, 234, 235, 239, 241, 243, 244, 245, 246, 249, 257, 264, 267, 269, 270, 271, 272, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 281, 282, 284, 285, 286, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 303, 304, 305, 306, 307, 309, 317.

Cel Nr 2.

Poprawa sposobu żywienia ludności i jakości zdrowotnej żywności.

W realizacji celu operacyjnego Nr 2 w województwie podlaskim prowadzono następujące działania:

Zadanie 1:
Zintensyfikować edukację żywieniową społeczeństwa, zwłaszcza w szkole, w ramach programu wszechstronnej edukacji zdrowotnej.

- Realizacja programów i akcji edukacyjnych dotyczących racjonalnego żywienia:, **„Klasa owoców i warzyw"**, **„I i II śniadanie ucznia"**, **„5 razy dziennie warzywa i owoce"**, **„Zasady zdrowego żywienia – rola witamin. Mleko w szkole"**, **„Bawimy się zdrowo"**, **„Pomaluj życie na nowo"**, **akcja „Otyłość wśród dzieci"**, **„Racjonalne żywienie dzieci i młodzieży"**, **„Jak odżywiać się zdrowo. Zasady przechowywania żywności."**, **„Jesteś tym, co jesz"**, **„Olimpiady wiedzy o żywności"**, **„Najsmaczniejsze surówki świata"** w szkołach różnego typu w ramach ścieżek edukacyjnych i monitorowanie ich realizacji przez Kuratorium Oświaty.
- Formy realizacji w/w programów: narady, szkolenia, instruktaże, pogadanki, wykłady, prelekcje, informacje w mediach, emisje filmów, rozmowy indywidualne, konkursy, imprezy, wystawy, rozdawnictwo materiałów edukacyjnych, formy wizualne, gazetki, pokazy zdrowej żywności połączone z degustacją, inscenizacje, szkolenia wewnątrzzakładowe, scenki rodzajowe, kształtowanie prawidłowych nawyków żywieniowych wśród dzieci i dorosłych, higiena spożywania posiłków w miejscu pracy.
- Edukacja kobiet w zakresie odżywiania kobiet w ciąży i w czasie połogu.
- Porady indywidualne na temat żywienia ludzi w wieku geriatrycznym.
- Zakup i promocja książek na temat zdrowego żywienia.

- Przeprowadzenie programu **„Zimne to bezpieczne"** skierowanego do właścicieli kwater agroturystycznych.

Zadanie 2:
Zapewnić zaopatrzenie rynku w produkty spożywcze o właściwej jakości zdrowotnej.

- Szkolenie pracowników kuchni szpitalnej oraz pielęgniarek w zakresie procedur systemów jakości GHP, GMP, HACCAP.
- Znaczenie genetyki dla zdrowia i życia człowieka - żywność modyfikowana genetycznie – wykłady.

Zadanie 4:
Kontynuować realizacje programu upowszechnienia karmienia piersią niemowląt.

- Propagowanie karmienia piersią wśród kobiet i ich rodzin w działających szkołach rodzenia.
- Tematyka karmienia piersią uwzględniona była podczas organizowanych konferencji pod hasłem WHO na rok 2005 **„Niech każda matka i dziecko będą najważniejsi".**
- Konferencja problemowa **„Zdrowie kobiety w XXI wieku – nowe trendy w karmieniu piersią"** dla personelu pielęgniarskiego i położniczego.
- Szkolenia w zakresie techniki karmienia i utrzymania laktacji, pacjentek szpitalnych podczas przebywania w placówkach lecznictwa zamkniętego – połogu i porodu oraz w placówkach POZ.
- Kursy dokształcające dla personelu medycznego, pogłębiające wiedzę na temat istoty karmienia piersią
- Przybliżanie tematyki karmienia piersią uczniom szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych w ramach zajęć wychowania i przystosowania do życia w rodzinie.
- Rozpowszechnianie karmienia piersią poprzez poradnictwo laktacyjne oraz prowadzenie grup wsparcia dla matek karmiących.

- Cykliczne warsztaty szkoleniowe dla pielęgniarek i położnych pracujących w gabinetach podstawowej opieki zdrowotnej w zakresie karmienia piersią – wskazania zdrowotne, technika karmienia, zaburzenia laktacji, zapobieganie alergiom pokarmowym in.
- Formy realizacji: pogadanki, dyskusje, filmy, formy wizualne, warsztaty, ćwiczenia, instruktaże, rozmowy indywidualne, pokazy, prezentacje multimedialne, szerokie rozdawnictwo materiałów edukacyjnych.

Zadanie 5:
Wdrożyć system posiłków szkolnych przy współudziale samorządów lokalnych i rodziców.

- Dożywianie dzieci w przedszkolach i uczniów w szkołach we współpracy z samorządami lokalnymi, ośrodkami pomocy społecznej i powiatowymi centrami pomocy rodzinie, (śniadania, obiady lub posiłki jednodaniowe, napoje).
- Organizacja dożywiania w szkołach w ramach Akcji „Szklanka mleka".

Zadanie 6:
Wprowadzić obowiązek jodowania soli kuchennej, jej właściwą dystrybucję oraz zachęcać ludność do spożywania takiej soli.

- Zachęcanie ludności do spożywania jodowanej soli kuchennej – poradnictwo stałe czynne, rozmowy indywidualne, pogadanki, ulotki.

Zadanie 7:
Zorganizować w systemie publicznej opieki zdrowotnej poradnictwo żywieniowe dla osób zdrowych oraz w stanach chorobowych.

- Poradnictwo żywieniowe dla osób w różnych stanach chorobowych wymagających odpowiedniej diety – cukrzyca, nadciśnienie tętnicze, choroby układu krążenia, przewodu

pokarmowego, nerek, wątroby, otyłość, osoby w podeszłym wieku, prowadzone w formie prelekcji, dyskusji, rozmów indywidualnych, form wizualnych, instruktaży komponowania zestawów dietetycznych, dystrybucji materiałów oświatowo-zdrowotnych.

- Nauczanie prawidłowego układania jadłospisu według zapotrzebowania kalorycznego dla kobiet, dzieci i osób pracujących.
- Spotkania profilaktyczne na temat zaburzeń odżywiania w szkołach średnich – warsztaty i prelekcje, skierowane do uczniów i nauczycieli.
- Prowadzenie programu edukacyjnego **„Anoreksja - czyli jadłowstręt psychiczny"** w szkołach gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych.
- Prowadzenie poradnictwa na temat niewłaściwego odchudzania się i stosowania diet eliminacyjnych.
- Prawidłowe odżywianie w przebiegu chorób somatycznych – nauka podczas pobytu w szpitalu.
- Pomiary tkanki tłuszczowej.
- Edukacja pacjentów o nieprawidłowym odżywianiu, ryzyku wystąpienia i rozwoju chorób cywilizacyjnych – miażdżyca, cukrzyca, zawał.
- Edukacja społeczna w kierunku profilaktyki cukrzycy
- Przy wsparciu firm farmaceutycznych wykonywanie pomiarów poziomu cukru i cholesterolu we krwi w placówkach POZ i podczas imprez masowych.

Zadanie 8:
Upowszechnić podawanie kwasu foliowego kobietom w wieku rozrodczym w celu zapobiegania wadom wrodzonym cewy nerwowej u noworodków.

Dział Promocji Zdrowia Podlaskiego Centrum Zdrowia Publicznego w Białymstoku jest koordynatorem wojewódzkim realizacji Programu Pierwotnej Profilaktyki Wad Cewy Nerwowej od 2000 roku powołanym przez koordynatora Krajowego Programu tj. Instytut Matki i Dziecka w

Warszawie. Realizacja programu w 2005 roku przedstawia się następująco:

- Program Pierwotnej Profilaktyki Wad Cewy Nerwowej jest skierowany do ogółu kobiet w wieku rozrodczym oraz młodych dziewcząt i realizowany w szkołach, placówkach służby zdrowia lecznictwa podstawowego i zamkniętego.
- Kontynuowano akcję szkoleniową skierowaną do pracowników służby zdrowia: lekarzy, pielęgniarek, położnych, pracowników inspekcji sanitarnej, edukatorów szkolnych W czasie realizacji zadań programu prezentowano filmy.
- W ramach realizacji programu edukacyjnego **„Już dziś mogę zadbać o zdrowie swego przyszłego dziecka"** prowadzono edukację uczennic szkół ponadgimnazjalnych (technika, licea ogólnokształcące i zawodowe, szkoły zawodowe) oraz studentek uczelni wyższych.
- Zadania Programu Pierwotnej Profilaktyki Wad Cewy Nerwowej przedstawiono młodym osobom uczestniczącym w poradniach przedmałżeńskich.
- Uściślenie współpracy z pionem inspekcji sanitarnej i realizacja zadań edukacyjnych poprzez powiatowe stacje sanitarno-epidemiologiczne według ustalonego planu współpracy.
- Upowszechnianie podawania kwasu foliowego dziewczętom i kobietom w wieku rozrodczym – pogadanki, rozmowy indywidualne, emisja filmów **„Wystarczy chcieć"**, **„Szansa na życie"**, formy wizualne.
- Program edukacyjny mówiący o powstawaniu wad cewy nerwowej oraz zażywaniu kwasu foliowego skierowany do nauczycieli szkół ponadgimnazjalnych oraz personelu POZ. Zakup materiałów do wdrażania programu.
- Propagowanie tematyki podczas masowych imprez prozdrowotnych (Festyny) poprzez rozdawnictwo broszur.

Zadanie 9:
Dokonać restrukturyzacji służb kontroli bezpieczeństwa żywności i żywienia z uwzględnieniem konieczności ich pełniejszego skoordynowania.

- Nadzór bieżący i instytucjonalny nad warunkami sanitarno-higienicznymi placówek prowadzących żywienie.

Zadanie 10:
Zapewnić wsparcie żywnościowe i żywieniowe dla grup społecznych mających szczególnie trudne warunki bytowe.

- Systematyczne posiłki szkolne dla uczniów z rodzin najbiedniejszych, dysfunkcyjnych i patologicznych.
- Dożywianie dzieci uczęszczających do świetlic socjoterapeutycznych przez urzędy gmin i ośrodki pomocy społecznej.
- Pomoc rzeczowa, instytucjonalna i indywidualna osobom bezdomnym, uzależnionym, niewydolnym rodzinnie i wychowawczo (wydawanie bezpłatnych posiłków, paczki żywnościowe z okazji świąt).
- Posiłek dla potrzebujących – wydawanie obiadów w okresie jesienno-zimowym przez gminne ośrodki pomocy społecznej i inne organizacje pozarządowe.
- Pomoc żywnościowa dla osób najbiedniejszych poprzez rozdawnictwo artykułów żywnościowych otrzymanych z organizacji pozarządowych.
- Zbiórki żywności dla rodzin mających szczególnie trudne warunki bytowe.
- Zasiłki celowe na zakup żywności dla osób najuboższych.
- Pośrednia realizacja Programu „Dostarczenie żywności dla najuboższej ludności Unii Europejskiej - PAED". Nawiązano współpracę z organizacjami pozarządowymi polegająca na wskazywaniu tych osób i rodzin, którym pomocy żywnościowej należy udzielić. Przekazano wykazy osób objętych świadczeniami pomocy społecznej.

Zadanie 11:
Promować produkcję żywności atestowanej z gospodarstw ekologicznych oraz rozwinąć edukację ekologiczną decydentów, producentów i konsumentów.

- Promowanie zdrowej żywności – festyny, lokalne dożynki, kiermasze, wystawy, degustacje potraw, warsztaty.
- Propagowanie żywności regionalnej z gospodarstw ekologicznych – wycieczki.
- Działalność Kół Ekologicznych rozwijająca edukację dotyczącą produkcji ekologicznej.
- Wspieranie przez samorządy lokalne działań gminnych kół kulinarnych.

Inne działania:

- Rozdawnictwo materiałów edukacyjnych, wzorów jadłospisów oraz diet.
- Uświadamianie społeczeństwa w zakresie bezpieczeństwa żywności, a w szczególności prawidłowego odczytywania oznakowania żywności przez konsumentów.
- Współpraca z lokalnymi mass mediami, publikacje prasowe, nagłaśnianie lokalnych akcji prozdrowotnych.

Wykonawcy: * wg indeksu realizatorów:

6, 7, 12, 14, 15, 16, 17, 21, 22, 24, 26, 29, 31, 34, 35, 36, 37, 38, 40, 41, 42, 45, 48, 52, 53, 54, 55, 56, 71, 72, 74, 77, 79, 82, 83, 86, 91, 92, 94, 95, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 110, 111, 112, 114, 115, 117, 118, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 130, 131, 132, 133, 135, 137, 138, 140, 141, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 152, 153, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 168, 171, 174, 175, 177, 179, 180, 181, 184, 186, 187, 189, 190, 191, 192, 193, 195, 196, 198, 199, 202, 203, 205, 207, 209, 211, 213, 214, 215, 216, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 231, 232, 233, 234, 235, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 244, 245, 246, 248, 249, 250, 251, 252, 256, 257, 262, 263, 264, 265, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 295, 296, 298, 299, 302, 303, 304, 305, 307, 309, 310, 311, 316, 317.

Cel Nr 3.

Zmniejszenie rozpowszechniania palenia tytoniu.

Cel operacyjny Nr 3 realizowano w następujący sposób:

Zadanie 1:
Egzekwować przepisy ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyborów tytoniowych.

- Egzekwowanie przestrzegania przepisów Ustawy o Ochronie Zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych – wprowadzenie zakazów palenia, ograniczenia sprzedaży, wydzielenie palarni.
- Respektowanie Ustawy podczas wizytacji stanowisk w zakładach pracy.
- Przestrzeganie zakazów palenia w placówkach służby zdrowia. Kontrola przestrzegania zasady niepalenia w innych miejscach niż wyznaczone.
- Kontrole punktów sprzedaży wyrobów tytoniowych pod kątem przestrzegania zakazu ich sprzedaży osobom nieletnim.
- Spotkania profilaktyczne przedstawicieli policji z właścicielami lokali sprzedających wyroby tytoniowe.

Zadanie 2:
Ograniczyć palenie papierosów wśród nauczycieli oraz personelu służby zdrowia, a przy zatrudnianiu nowych pracowników preferować osoby niepalące.

- Prowadzono szeroką akcję edukacyjną dotyczącą palenia tytoniu w placówkach służby zdrowia, oświatowo-wychowawczych, zakładach pracy, urzędach.
- Wprowadzanie zwyczaju niepalenia w zakładach pracy.
- Ograniczenie palenia tytoniu wśród dawców oraz kandydatów na dawców krwi i jej składników.

- Realizacja programu minimalnej interwencji – 4P przez lekarzy.
- Kształcenie personelu medycznego w zakresie szkodliwości palenia tytoniu w Centrum Onkologii w Warszawie.
- Realizacja tematyki szkodliwości palenia podczas szkoleń wewnątrzzakładowych w placówkach służby zdrowia.
- Szkolenia nauczycieli – realizatorów programów szkolnych dotyczących ograniczenia nałogu palenia tytoniu.

Zadanie 3:
Wzmóc walkę z paleniem wśród uczniów szkół wszystkich typów.

W celu ograniczenia ilości osób palących, wskazania wpływu biernego palenia oraz przestrzegania przed rozpoczęciem nałogu prowadzono następujące działania:

- Realizacja programów i akcji edukacyjnych wśród dzieci, młodzieży i osób dorosłych, także w ramach ścieżki prozdrowotnej w szkołach: **„Festiwal Małych Form Teatralnych”**, **„Światowy Dzień Rzucania Palenia”**, **„Światowy Dzień bez Papierosa”**, **„Nie pal przy mnie proszę”**, **„Bądź zdrów”**, **„Zadbaj o swoją przyszłość”**, **„Rzuć palenie razem z nami”**, **„Palenie tytoniu, zdrowie albo życie – wybór należy do ciebie”**, **„Palenie tytoniu – plaga XXI wieku”**, **„Życie bez nałogów”**, **„My nie palimy, to nie dla nas”**, **„Palenie jest uleczalne”**, **„Palenie szkodzi zdrowiu i urodzie”**, **„Szkodliwy wpływ nikotyny na organizm dzieci i młodzieży – nie pal, unikniesz wielu schorzeń i zaoszczędzisz”**, **„Nikotyna – legalny narkotyk”**, **„Sąd nad papierosem. Nałogi i naywki - NIE. Zdrowy styl życia – TAK.”**, **„Dzień bez papierosa”**, **„Papieros – wróg nr 1 dla zdrowia. Moda na niepalenie”**, **Dziękuję, NIE”**, **„Cudem żyję”**, **„Od dziś nie palę”**, **„Życie bez papierosa”**, **„Mówimy nie papierosom”**, **„Palić, nie palić? Oto jest pytanie”**, **”Wpływ nikotyny na rozwój młodego organizmu”**, **„Szkolny dzień bez tytoniu”**, **„Znajdź właściwe rozwiązanie”**, **„Trzeci elementarz – program 7 kroków”**, **„Właściwy wybór”**, **„Droga do nikąd”**, **„Jestem OK. Nie palę”**, **„Szkoła wolna od dymu tytoniowego”**, **„Ślepy zaułek”**, **„Palenie tytoniu, zdrowie albo życie – wybór należy do ciebie”**, **„Papierosom powiedz nie”**.

- W/w programy realizowane były w następujących formach przekazu: prelekcje, pogadanki z dyskusją, narady, apele szkolne, szkolenia, wykłady, konkursy (plastyczne, poetyckie), słuchowiska, wystawy, ekspozycje, teatrzyki, inscenizacje, ankietyzacja, imprezy prozdrowotne, poradnictwo metodyczne, poradnictwo antytytoniowe, audycje przez radiowęzeł, rozmowy indywidualne i grupowe, dyskusje, emisje filmów edukacyjnych, plakaty, gazetki, broszury, testy dla palaczy, terapie antynikotynowe.
- Wykrywanie podczas badań profilaktycznych uczniów palących tytoń.
- Współpraca z lokalnymi mass mediami – audycje, artykuły w prasie, prelekcje, konkursy i in.
- Współpraca z Kliniką Chorób Płuc Akademii Medycznej w zakresie realizacji programów antytytoniowych w szkołach ponadgimnazjalnych.
- Kolportaż materiałów edukacyjnych podczas realizacji programów oraz akcji masowych.
- Monitorowanie realizacji w szkołach wszystkich typów ogólnopolskich programów antynikotynowych.
- Monitoring miejsc szczególnie narażonych w szkołach na palenie przez młodzież poprzez system telewizji użytkowej oraz nauczycieli dyżurnych.

Zadanie 4:
Wprowadzić zwyczaj niepalenia we wszystkich instytucjach i obiektach publicznych.

- Wprowadzenie zakazu palenia we wszystkich jednostkach policji województwa podlaskiego, Kuratorium Oświaty, szkołach, placówkach służby zdrowia, niektórych zakładach pracy, starostwach powiatowych, z wydzieleniem miejsc do palenia.
- Tworzenie zakładów pracy (szkoły i zakłady służby zdrowia) ze zwyczajem niepalenia tytoniu.

Zadanie 8:
Zachęcać władze i samorządy lokalne oraz organizacje pozarządowe do udziału w zwalczaniu nikotynizmu.

- Edukacja antytytoniowa w szkołach rodzenia (kobiety w ciąży i ich rodziny) – wpływ palenia na ciążę, zdrowie kobiety i laktację – realizacja programu **„Jak rozmawiać o nałogu palenia papierosów z kobietami w ciąży i z grup wysokiego ryzyka"**.
- Pomiary tlenku węgla w wydychanym powietrzu u palaczy.
- Udział w akcjach i festynach prozdrowotnych z wykonywaniem pomiarów tlenku węgla, badań spirometrycznych, edukacją uczestników oraz szerokim rozdawnictwem materiałów edukacyjnych: **„Festyn w Markecie ABC"**, **„Żyjmy zdrowo i aktywnie"**, **„Podlaskie Dni Rodziny"**.
- Profilaktyka chorób jako skutek wynikły z palenia tytoniu:
  - ✓ prowadzenie badań spirometrycznych,
  - ✓ konsultacje lekarza pulmonologia,
  - ✓ pogadanki i prelekcje na tematy: „Choroby serca a palenie", „Palenie a zawał", „Szkodliwość palenia", „Palenie szkodzi", „Jak odzwyczaić się od palenia", „Nikotyna twój wróg", „Zwalczaj nałogi – nikotynizm i narkomania", „Miejsce pracy strefą bezdymna", „Papieros fabryka trucizn", „Sposoby na pozbycie się nałogu palenia".
  - ✓ rozmowy indywidualne,
  - ✓ kolportaż materiałów oświatowo-zdrowotnych (broszury, ulotki, plakaty, kalendarze: „Rzuć palenie", „Sąd nad papierosem", „Zadymiony mózg – palenie obniża sprawność umysłową", „Problem wieloletnich palaczy – brak tlenu", „Chcesz rzucić palenie i nie utyć", „Bar i restauracje wolne od dymu tytoniowego", „Telefon zamiast papierosa", „Nie bądź niewolnikiem nikotyny"),
  - ✓ wystawki, gazetki,

  przy dużym udziale firm farmaceutycznych w niepublicznych zakładach opieki zdrowotnej, przychodniach i podczas akcji masowych.

Zadanie 9:
Stworzyć sieć poradni przeciwnikotynowych dla palaczy chcących porzucić nałóg, przynajmniej w większych miastach, szczególnie w siedzibach wyższych szkół medycznych.

- Utworzenie Bezpłatnego Punktu Poradnictwa Antytytonoiwego w Białymstoku przez Urząd Miejski – punkt czynny 3 x w tygodniu z zatrudnieniem lekarza pulmonologa i następującą ofertą: pomiary tlenku węgla, spirometria, test uzależnienia i motywacji, wskazywanie niefarmakologicznych i farmakologicznych metod wspomagania wyjścia z nałogu, rozmowy indywidualne, edukacja zgłaszających się i ich rodzin, rozdawnictwo materiałów edukacyjnych, prowadzenie akcji edukacyjnych w szkołach.

Inne działania:

- Szerokie propagowanie Akcji ogólnopolskich i wojewódzkich przez lokalne mass media.
- Szerokie rozdawnictwo materiałów edukacyjnych podczas akcji masowych (festyny) oraz w czasie wizyt pacjentów w instytucjach służby zdrowia i podczas realizacji programów edukacyjnych.

Wykonawcy: * wg indeksu realizatorów:

3, 5, 6, 7, 12, 15, 16, 17, 24, 26, 27, 29, 31, 34, 35, 36, 37, 39, 40, 41, 42, 44, 45, 47, 48, 52, 55, 56, 62, 72, 73, 75, 79, 80, 81, 82, 83, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 94, 96, 97, 98, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 108, 109, 110, 111, 113, 114, 115, 117, 118, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 131, 133, 135, 136, 138, 140, 141, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 174, 177, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 196, 198, 199, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 211, 212, 213, 214, 215, 217, 218, 219, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 231, 232, 233, 234, 235, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 256, 257, 259, 260, 262, 264, 265, 267, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 298, 299, 304, 305, 307, 309, 311, 316, 317.

Cel Nr 4.

Zmniejszenie i zmiana struktury spożycia alkoholu oraz zmniejszenie szkód zdrowotnych spowodowanych alkoholem.

W realizacji celu operacyjnego Nr 4 podjęto następujące działania:

Zadanie 1:
Ograniczanie dostępności alkoholu oraz kontrola rynku alkoholowego.

- Kontrole punktów sprzedaży alkoholu pod kątem przestrzegania **Ustawy o wychowaniu w trzeźwości**.
- Kontrole targowisk przez policję pod kątem oferowania alkoholu bez akcyzy.
- Zwalczanie nielegalnego gorzelnictwa.
- Ograniczenie dostępności alkoholu poprzez wnikliwe rozpatrywanie złożonych wniosków przez odpowiednie organa.
- Rozpatrywanie wniosków na sprzedaż alkoholu przez urzędy administracji publicznej i ciągły nadzór nad przestrzeganiem przepisów o sprzedaży napojów alkoholowych.
- W przypadku łamania przepisów Ustawy sporządzanie i kierowanie do sądów wniosków o ukaranie.

Zadanie 2:
Oddziaływania administracyjno-fiskalne i edukacyjne służące zmianie struktury spożycia.

- Egzekwowanie przestrzegania przepisów **Ustawy o wychowaniu w trzeźwości** i przeciwdziałanie alkoholizmowi.
- Nadzór nad przestrzeganiem **Ustawy** w miejscach publicznych.
- Szkolenia sprzedawców napojów alkoholowych (sklepy, restauracje) w zakresie przestrzegania Ustawy.

- Przeprowadzenie ogólnopolskiej kampanii „Zachowaj Trzeźwy Umysł".
- Organizacja akcji masowych: „Miejski Dzień Trzeźwości".
- Propagowanie trzeźwego stylu życia:
- pogadanki: „Umiar w spożywaniu alkoholu i kultura picia – zmniejszeniem szkód zdrowotnych i społecznych", „Alkohol kradnie wolność", „Wpływ alkoholu i używek spożywanych przez kobiety w ciąży i karmiące piersią na rozwój dziecka", „Zawsze trzeźwi po mistrzowsku w duchu fair-play", „Alkohol kradnie zdrowie", „Następstwa nadużywania alkoholu", „Alkohol a zdrowie", „Szkodliwość zdrowotna i społeczna alkoholizmu", „Wpływ alkoholu na płód", „Ciężarna a alkohol",
- gazetki tematyczne: „Miesiąc trzeźwości", „Sposób na życie", „Pomóż i ty", filmy edukacyjne na temat wpływu picia alkoholi na zdrowie oraz relacje pomiędzy ludźmi.

Zadanie 3:
Stosowanie skutecznych form kontroli prawnej i społecznej nad patologicznym zachowaniem osób nietrzeźwych.

- Represjonowanie osób nietrzeźwych naruszających ład i porządek publiczny.
- Realizacja programu przez resort policji **„Żółta kartka"** pod kątem ujawniania nieletnich spożywających alkohol.
- Udział w resocjalizacji osób uzależnionych od alkoholu.
- Zwiększenie częstości losowych kontroli trzeźwości kierowców w ramach akcji specjalnych.
- Kierowanie osób uzależnionych do biegłych orzekających o uzależnieniu od alkoholu.
- Sporządzanie i kierowanie wniosków dotyczących leczenia odwykowego.

Zadanie 4:
Profilaktyczne programy edukacyjne dla młodzieży i grup zwiększonego ryzyka.

- Wdrażanie **„Interwencyjno – edukacyjnego programu powstrzymywania zachowań ryzykownych – spożywania alkoholu przez dzieci i młodzież" –** osoby nieletnie, rodzice i opiekunowie.
- Gromadzenie informacji o skali występowania zjawiska spożywania alkoholu w szkołach i poza przez uczniów oraz o działaniach podejmowanych przez szkoły.
- Spotkania profilaktyczne z właścicielami lokali sprzedających wyroby spirytusowe.
- Wprowadzenie profilaktycznych poniedziałków.
- Realizacja programów profilaktycznych: **„Alkohol kradnie wolność", „Styl życia wolny od alkoholu", „Alkoholizm, a przemoc w rodzinie", „Noe", „Złotousty program o przemocy", „Pomyśl zanim spróbujesz", „II Elementarz, czyli program 7 kroków", „Dzień Trzeźwości", „Zachowaj Trzeźwy Umysł", „Broń się i nie trać wiary", „Stracone lata", „Przerwany mecz", „Tak, wiem", „Miłość chroni", „Sobą być, dobrze żyć", „Sami siebie", „Dajmy sobie szansę", „Bohater", „Mimo wszystko miłość", „Małolat", „Przyszłość bez uzależnień", „Działaj lokalnie – godzina po lekcjach", „Bądź trzeźwy na wakacjach", „Drops", „Cukierki".**
- W/w tematy realizowano poprzez: formy wizualne, pogadanki, warsztaty, narady, wykłady, seminaria, konkursy, spektakle, gazetki tematyczne, apele, prelekcje, rozmowy indywidualne, dyskusje, porady psychologa, emisje filmów („Alkohol – droga do nikąd", „Trzeźwe spojrzenie"), imprezy sportowe, rozdawnictwo materiałów edukacyjnych, zajęcia w świetlicach środowiskowych, koncerty, obozy zimowe i letnie, doposażenie bibliotek szkoły w książki i materiały profilaktyczne, zagospodarowanie wolnego czasu dzieci i młodzieży – wpajanie nawyków kulturalnego i zdrowego stylu życia.
- Organizacja spektakli teatralnych profilaktycznych: **„Dramat i tragedię pozostaw teatrowi", „Egzamin z niedojrzałości" „Ludzie listy piszą", „Egzamin niedojrzałości".**

- Spotkania warsztatowe **„Twoje życie – twój wybór", „Mechanizm uzależnień, czyli przyjemny początek, smutny koniec", „Jestem wolny – nie chcę się zniszczyć".**
- Przeprowadzenie prelekcji edukacyjnych **„Nadmierne spożywanie alkoholu przyczyną wielu chorób", „Alkohol i kierowca", „Jak powstaje uzależnienie od alkoholu", „Czym jest alkohol dla organizmu", „Alkohol kradnie wolność", „Żyj zdrowo i bezpiecznie bez używek", „Alkohol kradnie zdrowie", „Wpływ alkoholu na organizm ludzki", „Spędzamy czas wolny bez używek", „Idąc ku dojrzałości".**
- Organizacja zjazdów abstynenckich, hepeningów, imprez rozrywkowych, festynów, imprez sportowych.
- Prowadzenie zajęć terapeutycznych, szkoleń, warsztatów przy wsparciu specjalistów z zakresu problematyki antyalkoholowej.
- Uwrażliwienie rodziców na problemy alkoholu u młodzieży (pogadanka, przekazanie rodzicom materiałów edukacyjnych „Jak poznać czy moje dziecko pije").
- Kolportaż materiałów profilaktycznych.
- Działania edukacyjne podczas badań profilaktycznych uczniów.
- Kształtowanie postaw społecznych aprobujących trzeźwość.
- Diagnoza pielęgniarska rodzin uczniów z problemem alkoholowym.

Zadanie 5:
Zwiększenie skuteczności i dostępności terapii osób uzależnionych i członków ich rodzin.

- Systematyczna praca komisji ds. rozwiązywania problemów alkoholowych zgodna z działaniami statutowymi – konsultacje, skierowania na leczenie, organizacja imprez dla osób z problemem i ich rodzin i in., prowadzenie klubów abstynenta, świetlic socjoterapeutycznych, wsparcie materialne i emocjonalne osób i rodzin w trudnej sytuacji, zwroty kosztów dojazdu na terapie dla uzależnionych, maratony terapeutyczne, udzielanie

porad diagnostycznych i terapeutycznych związanych z leczeniem uzależnienia od alkoholu oraz jego skutków.

- Organizacja pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i członków ich rodzin.
- Funkcjonowanie w strukturze zakładów pracy Poradni Leczenia Uzależnień dla osób dotkniętych chorobą alkoholową i członków ich rodzin.
- Rozpoczęcie działalności telefonu zaufania dla osób uzależnionych i ich rodzin.
- Poradnictwo punktów konsultacyjnych – motywowanie do podjęcia leczenia.
- Działalność klubów abstynenckich w promowaniu postaw abstynenckich: otwarte mityngi AA, bale, zjazdy, choinki dla dzieci, Dzień Dziecka, ogniska abstynentów, pielgrzymki.
- Poradnictwo psychologiczno-pedagogiczne z zakresu tematyki opiekuńczo-wychowawczej dla rodzin niewydolnych wychowawczo i dotkniętych choroba alkoholową.
- Prowadzenie osobistych programów terapii dla osób współuzależnionych – praca w kierunku lepszego radzenia sobie rodziny z problemem alkoholowym. Kontynuowanie pracy terapeutycznej po podstawowym programie terapii.
- Prowadzenie zajęć pozalekcyjnych jako skuteczna forma ograniczająca picie alkoholu przez dzieci i młodzież. Organizacja wypoczynku letniego i zimowego dla dzieci z rodzin zagrożonych.
- Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą.
- Kierowanie na przymusowe leczenie osób uzależnionych od alkoholu oraz kierowanie wniosków do sądu o zastosowanie obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu.

- W województwie podlaskim w 2005 roku funkcjonowało 5 oddziałów stacjonarnych leczenia uzależnień, w tym 1 oddział detoksykacji, 4 oddziały dzienne oraz 14 poradni leczenia uzależnień.

Zadanie 6:
Szkolenie przedstawicieli wybranych zakładów w zakresie problemów alkoholowych.

- Szkolenia rad pedagogicznych, nauczycieli, pielęgniarek szkolnych, personelu medycznego, policji, pracowników służb społecznych, zakładów penitencjarnych, w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych osób uzależnionych przebywających w grupach społecznych lub odosobnieniu oraz z zakresu profilaktyki uzależnień.

- Szkolenie specjalistów profilaktyki drugorzędowej z terenu województwa podlaskiego przygotowującego do realizacji programu korekcyjnego „TUKAN".

Zadanie 7:
Wspieranie działalności środowiska wzajemnej pomocy i stowarzyszeń trzeźwościowych.

- Wspieranie administracyjne i finansowe instytucji, stowarzyszeń, organizacji, punktów konsultacyjnych w zakresie działań podejmowanych na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów ze środków **PKRPA**.
- Wspieranie działalności ruchów młodzieżowych.
- Wspieranie finansowe przez administrację publiczną działalności grup samopomocowych i klubów abstynenckich (pomieszczenia, usługi telefoniczne, opłaty terapeutów, organizacja imprez) – **AA**, **AL.-Anon, DDA**, **IGNIS**, **Caritas**, **Kultury Prawosławnej**, **Łabędź**, **Ostoja** oraz świetlic terapeutycznych.
- Współpraca z instytucjami, organizacjami i stowarzyszeniami zajmującymi się pomocą wychodzenia z nałogu picia alkoholu (szpitale, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, kluby AA, miejskie ośrodki pomocy społecznej, gminne ośrodki pomocy rodzinie.
- Pomoc psychologiczna, prawna, socjalna, konsultacyjna dla osób uzależnionych, zagrożonych i ich rodzin.

Wykonawcy: * wg indeksu realizatorów:

3, 4, 6, 7, 8, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 29, 31, 33, 35, 37, 39, 41, 42, 43, 44, 45, 47, 48, 49, 50, 52, 54, 55, 56, 59, 62, 63, 72, 73, 76, 77, 78, 79, 82, 94, 98, 101, 102, 103, 104, 105, 115, 117, 118, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 133, 138, 139, 141, 142, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 153, 154, 155, 157, 160, 161, 162, 163, 164, 166, 169, 171, 174, 176, 181, 184, 186, 188, 189, 191, 192, 193, 194, 198, 199, 209, 212, 213, 215, 216, 219, 220, 221, 222, 225, 226, 227, 228, 229, 231, 235, 237, 239, 241, 243, 244, 245, 248, 249, 250, 251, 252, 261, 265, 268, 270, 271, 272, 273, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 291, 292, 293, 295, 296, 297, 300, 307, 308, 309, 310, 317.

Cel Nr 5.

Ograniczenie używania substancji psychoaktywnych i związanych z tym szkód zdrowotnych.

Realizacja celu operacyjnego Nr 5 w województwie podlaskim prowadzona była w następujący sposób:

Zadanie 2:
Wprowadzić w szkołach wszystkich typów, w ramach wszechstronnej edukacji zdrowotnej, rzetelną informację o substancjach uzależniających oraz kształtować umiejętności osobnicze i społeczne chroniące młodych ludzi przed sięganiem po narkotyki.

- Spotkania edukacyjne z młodzieżą prowadzone przez służby policyjne w ramach różnych programów profilaktycznych **„Bezpieczne dyskoteki"**, **„Stop patologiom"**, **„Bezpieczne wakacje/ferie"**, **„Nasze bezpieczeństwo"**, **„Festiwal Małych Form Teatralnych"**, upowszechniających wzory zdrowego trybu życia, naukę zachowań wolnych od uzależnień, odpowiedzialności karnej nieletnich za czyny naruszające przepisy Ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii.
- Diagnoza Kuratoryjna wdrożenia i realizacji szkolnych programów profilaktyki.
- Organizacja i przeprowadzenie konkursów **„MAT – wygrywa, miłość, akceptacja, tolerancja"**, **„Dramat i tragedię pozostaw teatrowi"**, **„Porozmawiajmy o AIDS "**.
- Realizacja szkolnych programów edukacyjnych przeciwdziałania zjawiskom narkomanii: **„Bliżej siebie dalej od narkotyków"**, **„Życie bez nałogu"**, **„Wolni od narkotyków"**, **„Zniewoleni, czyli wolni"**, **„Dlaczego nałogi są szkodliwe – narkomania"**, **„Dramat i tragedię pozostaw teatrowi"**, **„Narkotykom – nie"**, **„Przyjmowanie substancji psychoaktywnych, a zagrożenie chorobami somatycznymi, AIDS, WZW, infekcjami"**, **„Zdrowy weekend"**, **„Zachowaj trzeźwy umysł"**, **„Profilaktyka szkolna w zakresie zachowań ryzykownych młodzieży"**, **„Interwencja w sytuacjach kryzysowych w szkole"**, **„Szkodliwość nałogów"**, **„Spójrz inaczej"**, **„Noe"**, **"Tak – wiem"**, **„ Profilaktyka**

uzależnień – wychowanie przez sport", „Dziwny jest ten świat", "Wiosenne symptomy uzależnień", „Świat na tak", "Korekta", „Daj siebie innym", "Twoje życie – twój wybór", „Działaj lokalnie", „Prawda czy fałsz", „Debata", „Ślepy zaułek", „Uczelnie wolne od narkotyków".

- Formy realizacji: narady, warsztaty – **„Biały marsz", „Akademia rodziców w pigułce, „Wczesne rozpoznawanie", „Akademia Szkolnych Profilaktyków"** debaty, prelekcje, szkolenia, wywiadówki profilaktyczne, imprezy prozdrowotne, wystawy, emisje filmów – „**Epitafium narkomana**", konkursy plastyczne i wiedzy o narkomanii, pokazy, audycje przez radiowęzeł, koncerty, spektakle teatralne **"Żółw Zorba kontra Mitakis", "Egzamin niedojrzałości", „Bez mrówki na Sorbonie", „Człowiek cienia", „Stop patologiom", „Narkotyk?, Alkohol?, Nikotyna? To nie dla mnie",** montaż słowno– muzyczny dla młodzieży - **„Narkomania, czyli rzecz o smutku młodości"**, koncert muzyczny – **„Najlepsze wyjście nie wchodzić", „ Oni już nie zagrają",** pogadanki – **„Narkotykom – stop", „Dlaczego nałogi są szkodliwe?", "Pomyśl narkotyki biała śmierć", „jestem wolny, nie chcę się zniszczyć", „Mechanizmy uzależnień, czyli przyjemny początek a tragiczny koniec", „Co to są substancje psychoaktywne", „Jak nauczyć się mówić nie narkotykom", „Zanim będzie za późno", „Narkotyki podstawowe , rodzaje i specyfika ich działania", „Problem narkotyków może dotyczyć także nas",**
- Festyny, **„Szkolny dzień bez narkotyków", „III Podlaskie Dni Rodziny", „Zrób prezent swojemu dziecku- rzuć nałogi", "Znajdź czas dla swojego dziecka",** konkursy, konferencje:"
- Finansowanie realizacji niektórych programów przez urzędy administracji publicznej oraz zabezpieczenie finansowe letniego pobytu na koloniach dla dzieci z rodzin ubogich.

Zadanie 4:
Ograniczyć podaż substancji psychoaktywnych poprzez działania legislacyjne, policyjne i celne.

- Represjonowanie osób naruszających przepisy **Ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii** – rozpoznawanie miejsc

zagrożonych przestępczością narkotykową (**„Bezpieczne dyskoteki”**, **„Stop patologiom”**), rozpoznawanie i ujawnianie środowiska producentów i dystrybutorów, likwidowanie nielegalnych upraw maku i konopi indyjskich.

- W przypadkach podejrzeń rozprowadzania narkotyków w szkołach – organizacja przeszukania przez wyszkolonego psa.

Zadanie 5:

Szkolić personel medyczny, pedagogiczny, policyjny, penitencjarny itp.

- Edukacja przedstawicieli różnych grup zawodowych (kuratorzy, lekarze, pedagodzy) w zakresie wczesnego rozpoznawania symptomów świadczących o uzależnieniu oraz procedur dalszego postępowania z osobami będącymi pod wpływem środków psychoaktywnych.
- Prowadzenie szkoleń i spotkań edukacyjnych przez specjalistów z policji dla poszczególnych grup zawodowych: nauczyciele, pedagodzy, służby mundurowe, rodzice uczniów nt. rozpoznawania, szkodliwości dla zdrowia oraz instytucji działających na rzecz wyjścia z nałogu.
- Realizacja programu skierowanego do nauczycieli z miasta Białegostoku **„Profilaktyka szkolna w zakresie zachowań ryzykownych młodzieży”** – przeszkolono **84** osoby.
- Szkolenie personelu medycznego, służb mundurowych w zakresie rozpoznawania, postępowania i bezpiecznego stosowania leków o właściwościach uzależniających – przeszkolono **62** osoby.
- Szkolenie personelu medycznego **„Narkotyki za kierownicą – skutki zdrowotne i prawne”**, **„Używanie substancji psychoaktywnych przez młodzież Białegostoku”**
- Szkolenie Rad Pedagogicznych – warsztaty dyskusyjne **„Interwencja w sytuacjach kryzysowych”**
- **„Dni otwarte”** – wykłady i warsztaty dla nauczycieli, pedagogów rodziców opiekunów, rodziców w aspekcie uzależnień.

- Warsztaty edukacyjne dla rodzin **– „Jak odnaleźć zaginioną młodzież"**
- Szkolenia specjalistów Pododdziału uzależnień skierowane do pracowników, rodzin i pacjentów.
- Terapeutyczne stosowanie narkotyków w celu łagodzenia przebiegu chorób nowotworowych – konferencje, szkolenia pacjentów, ich rodzin, personelu.
- Szerokie rozdawnictwo materiałów edukacyjnych w czasie realizacji programów oraz podczas akcji masowych.

Zadanie 7:
Wdrożyć programy skutecznej detoksykacji, leczenia i rehabilitacji osób uzależnionych oraz programy ograniczania szkód zdrowotnych.

- Zabezpieczenie środków finansowych na działalność specjalistyczną **2** ośrodków zajmujących się leczeniem osób uzależnionych (NFZ).
- Zorganizowanie wypoczynku letniego.
- Opracowanie powiatowych programów przeciwdziałania narkomanii przez Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie.
- Wspieranie rodzin poprzez poradnictwo prowadzone przez Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie.

Inne działania:

Prowadzenie terapii indywidualnej i grupowej w dwóch ośrodkach leczenia uzależnień typu **MONAR** w odniesieniu do młodzieży, pedagogów, wychowawców i rodziców.

- Współpraca z mass mediami – artykuły, wywiady, nagłaśnianie akcji specjalnych.
- Szerokie rozdawnictwo materiałów edukacyjnych dotyczących rozpoznawania, postępowania i leczenia nałogu używania środków psychoaktywnych podczas realizacji programów edukacyjnych, szkoleń, konferencji i akcji masowych.

Wykonawcy: * wg indeksu realizatorów:

3, 4, 6, 7, 11, 12, 13, 15, 18, 19, 21, 23, 24,26, 27, 31, 37, 39, 41, 42, 45, 47, 49, 52, 53, 54, 56, 60, 62, 73, 74, 76, 78, 79, 84, 86, 91, 94, 98, 100, 102, 104, 105, 110, 115, 118, 122, 125, 126, 127, 128, 131, 138, 141, 142, 143, 144, 146, 147, 148, 150, 151, 153, 155, 156, 157, 160, 166, 169, 174, 181, 184, 186, 189, 192, 193, 198, 199, 204, 212, 219, 221, 222, 225, 226, 227, 235, 237, 238, 244, 248, 250, 252, 265, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 278, 279, 280, 281, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 291, 292, 293, 294, 298, 304, 305, 307, 308, 310, 311, 314, 317.

Cel Nr 6.

Zwiększenie skuteczności edukacji zdrowotnej społeczeństwa oraz działań w zakresie promocji zdrowia.

W celu podniesienia świadomości zdrowotnej wybranych grup zawodowych oraz społeczeństwa w zakresie profilaktyki i promocji zdrowia przeprowadzono następujące działania:

Zadanie 1:
Wdrożyć program wszechstronnej edukacji zdrowotnej w szkole podstawowej i ponadpodstawowej (w tym profilaktykę uzależnień, HIV/AIDS i edukację seksualną).

- Szkolenia w zakresie metodyki ogólnej pracy oświatowo-zdrowotnej i promocji zdrowia skierowane do pracowników pionu sanitarnego, koordynatorów działań oświatowo-zdrowotnych, pedagogów szkolnych, opiekunów samorządów i innych realizatorów realizowane przez pion sanitarno-epidemiologiczny.
- Realizacja interwencji programowych: **„Środowiskowy program wychowania zdrowotnego w szkole”**, **„Edukacja zdrowotna w oczach dziecka”**, **„Dbam o swoje zdrowie”**, **„AIDS i Ty”**, **„Przyczyny i znaczenie zachowań ryzykownych u dzieci i młodzieży”**, poprzez organizację szkoleń, warsztaty, imprezy, konkursy i monitorowanie przebiegu realizacji.
- Przeprowadzenie cyklu prelekcji na temat zdrowego stylu życia wśród młodzieży gimnazjalnej.
- Edukacja nauczycieli, wychowawców, pedagogów i pracowników placówek opiekuńczo-wychowawczych z zakresu społeczno-etycznych aspektów narkomanii i AIDS, pomocy uzależnionym i ich rodzinom.
- Udział w seminariach naukowych dotyczących realizacji edukacji zdrowotnej, opieki pielęgniarskiej w szkołach.
- Szkolenia adresowane do pracowników służby zdrowia, nauczycieli, studentów.

- Wszystkie programy edukacyjne w zakresie profilaktyki **HIV/AIDS** zostały opisane w celu Nr **17,** zadanie **4**.
- Wdrażanie realizacji programów promocji zdrowia wśród uczniów w szkołach różnych typów: **„Środowiskowy program wychowania zdrowotnego w szkole"**, **„Bądź zdrów"**, **„Moje dziecko i używki"**, **„Pomaluj życie na nowo"**, **„Czystość to zdrowie"**, **„Między nami kobietami"**, **„Higiena wzroku"**, **„Twoje życie, Twój wybór"**, **„Walka z hałasem"**, **„W zdrowym ciele zdrowy duch"**, **„Bez ryzyka"**, **„Chcę, mogę, potrafię"**, **„Spójrz inaczej"**, **„Wygraj z astmą"**, **„Majówka dla zdrowia"**, **„Podaruj dzieciom słońce"**, **„Młoda krew ratuje życie"**, **„AIDS i Ty"**, **V Edycja Multimedialnej Kampanii Profilaktyki HIV/AIDS „ABC zapobiegania"**, profilaktyka uzależnień, edukacja seksualna.
- Formy realizacji: konferencje naukowe, formy wizualne, pogadanki, spotkania edukacyjne, rozmowy indywidualne, emisja filmów, konkursy plastyczne, literackie, zajęcia warsztatowe.

Zadanie 2:
Nasilić w środkach masowego przekazu edukację w zakresie zdrowych stylów życia.

- Współpraca z lokalnymi mass mediami – nagłaśnianie akcji specjalnych.
- Artykuły w lokalnej prasie, audycje w lokalnym radiu i telewizji na temat dbania o zdrowie i umacniania zdrowia, prowadzenie serwisu prasowego na temat Hasła Roku 2006..
- Publikacje prasowe dotyczące programów profilaktycznych.

Zadanie 4:
Wdrożyć system kształcenia przeddyplomowego i podyplomowego kadr służby zdrowia oraz innych grup zawodowych w zakresie promocji zdrowia.

- Szkolenie lekarzy specjalistów w dziedzinie zdrowia publicznego w akredytowanych placówkach służby zdrowia.
- Szkolenia podyplomowe lekarzy w zakresie prawa medycznego i zdrowia publicznego.
- Prowadzenie innych form szkoleń.

Zadanie 5:
Stymulować i wpierać projekty i działania dotyczące promocji zdrowia oparte na siedliskowym podejściu: zdrowe miasto, zdrowa gmina, szkoła, zakład pracy i szpital promujący zdrowie, zdrowy dom.

- Działalność siedliskowa Szpitali Promujących Zdrowie (Dziecięcy Szpital Kliniczny, Samodzielny Publiczny Szpital Kliniczny).
- Inauguracja Polskiego Projektu 400 Miast.
- Edukacja rodziców dzieci ze schorzeniami przewlekłymi (choroby alergiczne) w ramach **„Szkoły dla rodziców"**.
- Prowadzenie edukacji zdrowotnej w zakładach pracy oraz wśród ogółu społeczeństwa: „Upowszechnianie zdrowego stylu życia".
- Realizacja ścieżki prozdrowotnej w szkołach, lekcje dydaktyczne.
- Profilaktyka poprzez dostępność – akcja zdrowotna „Wiedzieć więcej, żyć dłużej".
- Popularyzowanie osiągnięć medycyny - udział w Podlaskim Festiwalu Nauki i Sztuki w Białymstoku.
- Szkolny Dzień Zdrowia – apel, konkursy.
- Miesiąc Kultury Zdrowotnej – Kącik Edukacyjny.

Zadanie 6:
Rozwijać poradnictwo w zakresie zdrowych stylów życia w tym: rodzinne, psychologiczne, żywieniowe, antytytoniowe, antyalkoholowe.

- Poradnictwo w zakresie zdrowych stylów życia: rodzinne, psychologiczne, żywieniowe, antytytoniowe, antyalkoholowe (ujęte w opisie celu Nr **2**, **3**, **4**, **7**).

- Szkolenia pracowników służb społecznych województwa podlaskiego pracujących z chorymi psychicznie, uzależnionymi od alkoholu lub narkotyków. Prowadzenie poradnictwa antyalkoholowego i walki z uzależnieniem od narkotyków.
- Rozwijanie poradnictwa żywieniowego, antynikotynowego i antyalkoholowego.
- Poradnictwo w zakresie zdrowych stylów życia realizowane w zakładach nauczania i wychowania poprzez wykonawstwo badań przesiewowych, realizacji programów promocji zdrowia, działań profilaktycznych i szerokiej edukacji zdrowotnej w kształtowaniu odpowiednich postaw odpowiedzialności za swoje zdrowie.
- Wykonywanie pomiarów i badań laboratoryjnych (pomiary masy ciała, tkanki tłuszczowej i badania poziomu cukru, cholesterolu, słuchu, wzroku, densynometryczne, konsultacje logopedyczne, kardiologiczne, usg naczyń żylnych) podczas lokalnych festynów i akcji specjalnych prozdrowotnych.
- Masowa edukacja zdrowotna połączona z poradnictwem indywidualnym i rozdawnictwem materiałów edukacyjnych w czasie festynów, akcji specjalnych i prowadzonych masowych badań profilaktycznych: **„Żyj zdrowo", „Żegnaj lato na rok", „Studio lato Radia Białystok", „Pomóż nam pomagać", „Głęboki oddech", „III Podlaskie Dni Rodziny", „IV Festyn Prozdrowotny w Białymstoku", „Grunt to rodzina", „Znajdź czas dla swojego dziecka", „Żyj zdrowo i bezpiecznie", „Zdrowe ciało, zdrowy umysł, zdrowy świat", „Festyn Rodzinny".**
- Organizacja „Białych niedziel".
- Organizacja kursokonferencji: **„Wykwalifikowana opieka podczas ciąży i porodu", „Niech każda matka i dziecko będą najważniejsi", „Epidemie XXI wieku - otyłość i cukrzyca"** dla pielęgniarek pracujących w Podstawowej Opiece Zdrowotnej.
- Realizacja poradnictwa żywieniowego, antynikotynowego i antyalkoholowego podczas leczenia pacjentów w placówkach lecznictwa zamkniętego i POZ.

- Wskazywanie sposobów zmiany stylu życia i radzenia sobie z głównymi przyczynami zagrożenia zdrowia – prelekcje i pogadanki: **„Znaczenie stanu zdrowia kobiet i dzieci dla zapewnienia prawidłowego funkcjonowania społeczeństwa", „Choroby alergiczne i ich zapobieganie", „Planowanie rodziny", „Higiena osobista ucznia", „Objawy niedocukrzenia i przecukrzenia – pierwsza pomoc", „Samokontrola – probierz skuteczności leczenia czy uciążliwy obowiązek", „Cukrzyca zabija po cichu", „Sposoby dbania o własne zdrowie", „Twoje zdrowie w Twoich rękach – decyduj sam", „Wyrobienie nawyków dbania o własne zdrowie i zapobieganie chorobom", „Coroczne badania kontrolne – wczesne objawy późnych powikłań", „Zatrucia grzybami", „O witaminach, mikroelementach i karmieniu naturalnym", „Życie ludzkie od poczęcia", „W obronie dzieci nienarodzonych".**

Zadanie 7:
Wspierać aktywność samorządów lokalnych i organizacji pozarządowych w zakresie edukacji zdrowotnej i promocji zdrowia.

- Festyny lokalne (miasta, gminy) adresowane do rodzin z poradnictwem zdrowotnym i organizacją różnego rodzaju zawodów sportowych.
- Konferencja szkoleniowa na temat realizacji **Ustawy z dn. 27.VIII.2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych** adresowana do przedstawicieli samorządów lokalnych z terenu województwa podlaskiego.
- Współfinansowanie przez urzędy administracji publicznej organizacji i stowarzyszeń pozarządowych działających na rzecz profilaktyki i poprawy zdrowia (konferencje naukowe, zakup pomocy naukowych i dydaktycznych, sprzętu komputerowego i audiowizualnego, badania socjologiczne, konferencje ogólnopolskie i szkolenia).

Inne działania:

- Program badań przesiewowych w kierunku wykrywania **jaskry** realizowany w Białymstoku.
- Przy współudziale firm farmaceutycznych wykrywanie wad słuchu u noworodków, wzroku, badania w kierunku zaćmy, jaskry, raka prostaty.
- Ogólnopolski Tydzień Mukowiscydozy zorganizowany w Białymstoku – kampania edukacyjna skierowana do mieszkańców miasta.
- Akcje w ramach obchodów Światowego Dnia Zdrowia.
- Prowadzenie badań profilaktycznych uczniów.

Wykonawcy: * wg indeksu realizatorów:

2, 4, 5, 6, 7, 9, 11, 12, 13, 14, 16, 19, 21, 22, 23, 25, 26, 27, 29, 31, 33, 34, 36, 37, 39, 40, 41, 42, 45, 46, 54, 55, 56, 62, 63, 72, 73, 74, 75, 78, 79, 80, 81, 83, 85, 86, 87, 88, 90, 91, 94, 96, 97, 98, 100, 101, 102, 108, 109, 111, 112, 114, 115, 116, 118, 119, 124, 125, 126, 127, 129, 130, 131, 132, 133, 137, 138, 140, 141, 143, 144, 145, 146, 148, 150, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 159, 160, 162, 163, 165, 166, 167, 168, 169, 171, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 184, 185, 186, 189, 191, 192, 193, 195, 196, 198, 199, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 208, 209, 210, 213, 215, 216, 217, 219, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 229, 230, 231, 234, 235, 237, 238, 239, 240, 242, 244, 245, 246, 249, 250, 251, 253, 254, 257, 258, 260, 262, 267, 268, 270, 271, 272, 273, 274, 276, 279, 280, 281, 283, 285, 286, 287, 289, 293, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 307, 308, 311, 312, 316, 317.

Cel Nr 7.

Promocja zdrowia psychicznego i zapobieganie występowaniu zaburzeń psychicznych.

Cel operacyjny Nr 7 realizowany był w sposób następujący:

Zadanie 2:
Wspierać inicjatywy lokalne w zakresie organizacji czasu wolnego dla różnych grup mieszkańców, alternatywne w stosunku do subkultur.

- Festyny prozdrowotne – **„Światowy Dzień Zdrowia Psychicznego", „III Podlaskie Dni Rodziny", akcja – „Akademia Rodziców w Pigułce",** warsztaty edukacyjno – zabawowe, Polskie Stowarzyszenie „Klanza".
- „Dzień Zdrowia Psychicznego – otwarte dni.
- Współorganizacja przez Kuratorium Oświaty konkursu **„Dramat i tragedię pozostaw teatrowi", „8 wspaniałych".**
- Poradnictwo psychologiczne, socjalno-prawne, biblioterapia, imprezy artystyczne, konkursy, dla pacjentów przebywających w placówkach lecznictwa zamkniętego.
- Współpraca z instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie pomocy, organizacji zajęć i imprez kulturalnych.
- Organizacja imprez kulturalnych celem spędzania wolnego czasu i integracji ze środowiskiem.
- Wsparcie społeczne osób w podeszłym wieku.
- Usługi opiekuńcze dla podopiecznych Pomocy Społecznej.
- Organizowanie kolonii letnich i obozów.
- Organizacja **„Światowego Dnia Walki Z Depresją"** – wystawa książek

Zadanie 3:
Kształcić osoby zajmujące się: wychowaniem, opieką, nauczaniem, resocjalizacją, leczeniem, zarządzaniem i organizacją pracy oraz wypoczynku w zakresie ochrony i promocji zdrowia psychicznego.

- Szkolenie pracowników pomocowych - **„Depresja chorobą naszego stulecia – nie zwlekaj, lecz!”**, **”Samobójstwa młodych ludzi w wyniku zaburzeń psychicznych spowodowanych zażywaniem środków psychoaktywnych”**.
- Szkolenia psychoedukatorów – warsztaty psychoedukacyjne w ośrodkach psychoterapii.
- Szkolenia personelu medycznego: **„Zespół wypalenia zawodowego pielęgniarek”**.
- Szkolenie nauczycieli – warsztaty **– „Spójrz inaczej na agresję”, „Opracowanie i realizacja Projektu Edukacyjnego – Media korzyści i zagrożenia”.**
- Kształcenie osób zajmujących się wychowaniem i opieką – szkolenia, pogadanki, prelekcje, gazetki ścienne, broszury, filmy wideo, plakaty na temat sytuacji stresowych i sposobów radzenia sobie ze stresem – odpoczynek, relacji rówieśniczych w grupie, asertywności, zachowań agresywnych – eliminowanie konfliktów, wpływu otoczenia na samopoczucie, fobii szkolnych, agresji, tolerancji w stosunku do ludzi chorych psychicznie, zaburzeń somatycznych o podłożu psychicznym.

Zadanie 4:
Umożliwić rodzicom uzyskanie wiedzy o rozwoju i potrzebach psychicznych dziecka oraz umiejętności stymulowania i wspierania tego rozwoju.

- Prawidłowe funkcjonowanie rodziny, kształtowanie postaw osobistych i społecznych, radzenie sobie ze stresem – rozmowy indywidualne, pogadanki, emisje filmów: **„Stres”**, **„Asertywność”**, spotkania ze specjalistami.

- Spotkania profilaktyczne uczniów szkół średnich i ich rodziców z zaburzeniami odżywiania o podłożu nerwowym – prelekcje i warsztaty psychoedukacyjne.
- Spotkania grup samopomocy dla osób starszych.
- Zabezpieczenie funkcjonowania przez cały rok telefonu zaufania (udzielanie porad telefonicznych).
- Udział pedagoga szkolnego w zebraniach rodziców i przedstawianie sytuacji szkolnej w aspekcie zachowań uczniów, zagrożeń, obserwacji w zakresie równowagi psychicznej.
- Promocja zdrowia w środowisku pracy – działalność edukacyjna w odniesieniu do pracowników zakładów pracy.
- Pogadanki dla rodziców: „ Higiena psychiczna małego dziecka - źródło powstawania nerwic, kary i nagrody, racjonalny tryb życia dziecka", **„Minimalizowanie stresów", „Edukacja rodziców odnośnie potrzeb psychicznych dziecka".**

Zadanie 5:
Włączyć do programu wszechstronnej edukacji zdrowotnej w szkole kształtowanie podstawowych umiejętności osobistych i społecznych.

- Realizacja programów edukacyjnych: **„Stres pod kontrolą"** (uczniowie klas maturalnych), **„Stres twoim wrogiem – Jak żyć z innymi"** (uczniowie szkół gimnazjalnych), **„Zachowania asertywne – przemoc", „Program profilaktyki uzależnień wśród młodzieży", „Życie bezcenną wartością", „Agresja w naszym otoczeniu", „Zatrzymać przemoc", „Patologiom stop", „Anoreksja - czyli jadłowstręt psychiczny",** opracowanie programu wychowawczego szkoły z uwzględnieniem działań zmniejszających stres ucznia.
- Formy realizacji: pogadanki – „**Witaj smutku", „Stres i wpływ na zachowanie ludzi", „Jak żyć ze stresem", „Stres choroba - profilaktyka depresji", „Walka ze stresem", „Atmosfera domowa a rozwój duchowy", „Bezpieczna szkoła", „Chory psychicznie a rodzina", „Przemoc w rodzinie, przemoc na ulicy", „Fobie szkolne, depresja, schizofrenia, epilepsja, tolerancja w stosunku do ludzi chorych psychicznie", „Zaburzenia somatyczne o podłożu psychicznym (anoreksja,**

bulimia)", „Higiena psychiczna, profilaktyka zaburzeń psychicznych", akcje **– „Nie zamykaj oczu na przemoc"**, prelekcje, referaty, odczyty, zajęcia warsztatowe, ćwiczenia, scenki darmowe, rozmowy indywidualne, emisje filmów, formy wizualne, dyskusje, imprezy okolicznościowe (gwiazdka, mikołajki), grupy wsparcia, konkursy plastyczne, mini wykłady.

- Doskonalenie umiejętności prawidłowego komunikowania się – zajęcia warsztatowe.
- Przekazanie wiedzy nt. czynników stresogennych, zasad dobrej komunikacji, asertywności, radzenia sobie ze stresem, relaksacji.
- Działalność edukacyjna wśród uczniów w klasach integracyjnych z uczniami upośledzonymi umysłowo.

Zadanie 6:
Dostarczyć środowiskowego (społecznego) i instytucjonalnego wsparcia rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej i emocjonalnej.

- Środowiskowe i instytucjonalne wsparcie rodzin w trudnej sytuacji.
- Działalność edukacyjna i poradnictwo skierowane do rodzin dysfunkcyjnych, zagrożonych patologią oraz do dzieci i młodzieży z tych rodzin.
- Prowadzenie warsztatów terapii zajęciowej.
- Organizacja, finansowanie i prowadzenie terapii i zajęć w świetlicach środowiskowych i socjoterapeutycznych.
- Wczesne kierowanie do ośrodków terapeutycznych.
- Udzielanie pomocy materialnej i finansowej.

Zadanie 7:
Zapewnić dostępność poradnictwa i pomocy profesjonalnej.

- Świadczenie specjalistycznych usług psychiatrycznych oraz usług opiekuńczych w warunkach domowych i rekreacyjno-kulturalnych.

- Diagnoza uczniów z problemami społecznymi, pomoc uczniom i ich rodzicom.
- Tworzenie klas integracyjnych, terapeutycznych, korzystanie uczniów z pomocy pedagoga szkolnego, psychologa, logopedy.
- Wsparcie finansowe i specjalistyczne pacjentów i ich rodzin.
- Konsultacje specjalistyczne (lekarz, pedagog, psycholog) w ośrodkach wspierania rodziny.
- Poradnictwo psychologiczne i socjalno-prawne, zajęcia socjoterapeutyczne.
- Zapewnienie funkcjonowania powiatowych poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz poradni zdrowia psychicznego.
- Funkcjonowanie środowiskowych domów samopomocy, warsztatów i domów dziennego pobytu dla osób z zaburzeniami psychicznymi – poradnictwo, zajęcia, nauka samofunkcjonowania.
- Zabezpieczenie sieci świetlic socjoterapeutycznych dla dzieci ze środowisk trudnych i zagrożonych patologią.
- Rodzinna opieka zastępcza (rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka) – wsparcie finansowe i instytucjonalne w działalności tego typu placówek.
- Pomoc finansowa i pomoc w integracji ze środowiskiem osobom opuszczającym rodziny zastępcze i ośrodki wychowawcze, karne i inne.
- Kierowanie dzieci i dorosłych do placówek opiekuńczo – wychowawczych i domów pomocy społecznej.
- Praca socjalna polegająca na: poradnictwie zawodowym i kierowanie do klubów pracy w celu zwiększeniu szans na lokalnym rynku pracy; informowaniu o wolnych miejscach pracy i możliwościach kształcenia w celu podniesienia kwalifikacji; poradnictwo w przypadku bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych; pomoc w załatwianiu formalności w przypadku rodzin z dziećmi dysfunkcyjnymi; poradnictwo rodzinne w przypadku konfliktu i przemocy w rodzinie;

- Poradnictwo dla pacjentek i ich rodzin – zespoły depresyjne po porodzie.

Zadanie 8:
Wspierać rozwój grup samopomocy oraz organizacje pozarządowe w ich działalności w zakresie promocji zdrowia psychicznego.

- Wspieranie przez urzędy administracji publicznej działalności klubu pacjenta psychiatrycznego **„Przystań"**.
- Wspieranie rozwoju grup samopomocy oraz organizacji pozarządowych w zakresie promocji zdrowia psychicznego.
- Prowadzenie działalności środowiskowej – domy pomocy społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi, oraz działalność specjalistyczna w specjalistycznym szpitalu i poradniach.
- Wsparcie finansowe grup, stowarzyszeń i klubów działających na rzecz osób niepełnosprawnych.

Wykonawcy: * wg indeksu realizatorów:

4, 5, 6, 7, 12, 17, 21, 23, 26, 27, 28, 30, 35, 37, 39, 42, 43, 44, 45, 50, 52, 54, 55, 57, 58, 59, 61, 62, 67, 69, 71, 72, 73, 74, 79, 94, 96, 97, 98, 99, 100, 104, 105, 109, 110, 115, 118, 122, 123, 125, 126, 131, 133, 138, 141, 143, 144, 145, 146, 149, 150, 151, 153, 155, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 166, 168, 170, 171, 181, 184, 185, 186, 189, 192, 193, 198, 199, 205, 207, 213, 215, 216, 219, 223, 224,225, 226, 227, 229, 231, 233, 234, 235, 237, 238, 239, 244, 245, 248, 251, 258, 263, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281,284, 285, 287, 288, 291, 294, 295, 298, 299, 308, 310, 314, 316, 317,

Cel Nr 8.

Zmniejszenie narażenia na czynniki szkodliwe w środowisku życia i pracy.

Na realizację celu operacyjnego Nr 8 składały się następujące działania:

Zadanie 2:
Kontynuować realizację strategicznego programu rządowego „Bezpieczeństwo i ochrona zdrowia człowieka w środowisku pracy".

- Pogłębianie wiedzy na temat zdrowych zachowań w miejscu pracy (szkolenia pracowników z zakresu udzielania pierwszej pomocy w miejscu pracy).
- Monitoring środowiska pracy i natężenia czynników szkodliwych w nich występujących.
- Znaczenie przestrzegania przepisów BHP na stanowiskach pracy.
- Szkolenia na stanowiskach pracy.
- Szczepienia ochronne personelu.
- Badania profilaktyczne, wstępne, kontrolne i okresowe pracowników.
- Szkolenia pracowników szkół na temat „**Przepisy prawne dotyczące BHP w szkole i poza szkołą**".

Zadanie 3:
Opracować i wdrożyć programy profilaktyki medycznej skutków zdrowotnych narażenia na szkodliwe czynniki środowiska.

- Stałe szkolenia personelu medycznego z zakresu postępowania z odpadami.
- Szkolenia personelu medycznego z zakresu eliminacji rtęci z otoczenia szpitalnego.
- Informowanie o narażeniu zawodowym – wdrażanie zasad profilaktyki zdrowotnej z grup ryzyka zawodowego (przegląd stanowisk pracy, komisje BHP, szkolenia BHP, analiza stanu

zdrowia osób pracujących w przekroczeniach normatywów higienicznych).

- Przeglądy stanu sanitarnego i technicznego wszystkich pomieszczeń szkolnych.
- Układanie prawidłowych rozkładów zajęć lekcyjnych zgodnie z higienicznym rozkładem zajęć.
- Ochrona środowiska przed niebezpiecznymi odpadami pochodzenia medycznego.
- Przestrzeganie standardów postępowania w przygotowaniu i podawaniu cytostatyków.
- Ochrona personelu przed czynnikami rakotwórczymi, chorobami zakaźnymi (HIV, WZW, grypa), chorobami zawodowymi.
- Zabezpieczenie sprzętu i środków ochrony osobistej.
- Monitowanie stanu zdrowia pracujących poprzez badania profilaktyczne, szkolenia BHP (na stanowisku pracy, obsługa urządzeń elektrycznych), badania wstępne, okresowe i kontrolne.
- Przestrzeganie obowiązujących procedur w celu uniknięcia zakażeń wewnątrzszpitalnych.

Zadanie 5.
Eliminować lub modernizować technologie powodujące zanieczyszczenie środowiska pracy i komunalnego.

- Przebudowa sieci wodociągowych i kanalizacyjnych.
- Modernizacje istniejących oczyszczalni ścieków.
- Organizacja recyklingu w miastach, gminach oraz w placówkach szkolnych.

Zadanie 6:
Wprowadzać ekologiczne systemy grzewcze w miastach, w których notuje się przekroczenia dopuszczalnych stężeń dwutlenku siarki i pyłu zawieszonego.

- Wykorzystanie ekologicznych systemów grzewczych.

Zadanie 10:
Przyspieszać budowę wodociągów oraz systemów oczyszczania i odprowadzania ścieków na terenach wiejskich.

- Budowa nowych i modernizacja wodociągów i kanalizacji w terenach wiejskich, budowa nowych przyłączy.
- Budowa nowoczesnych oczyszczalni na terenach wiejskich i przyłączenia do gospodarstw domowych.

Zadanie 11.
Wymuszać skuteczne technologie uzdatniania wody w systemach zaopatrywanych z ujęć powierzchniowych zapobiegające powstawaniu mikrozanieczyszczeń wody.

- Budowa nowych stacji uzdatniania wody i modernizacja już istniejących.

Zadanie 13:
Opracować i wdrażać zintegrowane programy edukacji ekologicznej, zdrowotnej i konsumenckiej, skierowane do decydentów, samorządów, producentów i konsumentów.

- Działania edukacyjne realizowane w placówkach oświatowych: **„Nasze bezpieczeństwo", „Jak bezpiecznie pomagać w gospodarstwie domowym", „Ja i środowisko naturalne – wdrażanie uczniów do poszanowania natury i ochrony środowiska", „Wpływ oświetlenia na stan oczu", „Wpływ hałasu na zdrowie", „Higiena otoczenia nauki, pracy oraz odpoczynku", „Dzień Ziemi – ochrona środowiska, ekologiczna żywność".**
- Formy realizacji: pogadanki, prelekcje, odczyty, formy wizualne, konkursy ekologiczne, konkursy w selektywnej zbiórce odpadów, wystawy prac plastycznych, dyskusje, gazetki, emisje filmów.
- Wprowadzanie w wielu miejscowościach planów miejscowych „Gospodarki Odpadami" i selektywnej zbiórki odpadów.

- Program wojewódzki Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej **„Likwidacja rtęci w placówkach służby zdrowia"** (szkolenia, narady, dystrybucja materiałów edukacyjnych, usuwanie z używalności termometrów i aparatów do mierzenia ciśnienia).
- Akcje ogólnopolskie: **„Dzień Ziemi"**, **„Sprzątanie świata"** (apele, zbiórki surowców wtórnych, filmy edukacyjne, pogadanki, sprzątanie lasów, imprezy plenerowe).
- Stałe i systematyczne rozdawnictwo materiałów edukacyjnych podczas prowadzenia akcji edukacyjnych.
- Prowadzenie programu „Promocja zdrowia w środowisku pracy".

Zadanie 15.
Opracować i wdrożyć lokalne programy zmniejszania ilości wytwarzanych odpadów, ich utylizacji oraz wdrażać centralne programy „ekologicznie bezpiecznego" unieszkodliwiania odpadów toksycznych. Zwrócić uwagę na odpady niebezpieczne, w tym skażone biologicznie z zakładów służby zdrowia.

- Właściwa utylizacja i spalanie odpadów medycznych zgodna z obowiązującymi przepisami. Właściwe unieszkodliwianie odpadów niebezpiecznych.
- Program unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych – właściwa utylizacja odpadów skażonych biologicznie.

Wykonawcy: * wg indeksu realizatorów:

6, 7, 24, 26, 29, 34, 35, 37, 41, 42, 45, 54, 56, 79, 89, 94, 104, 105, 108, 119, 122, 127, 131, 138, 139, 140, 141, 143, 144, 148, 156, 160, 161, 165, 166, 171, 181, 184, 189, 191, 192, 198, 199, 209, 221, 222, 225, 226, 227, 229, 235, 237, 239, 244, 252, 254, 270, 276, 279, 281, 284, 298, 299, 301, 302, 303, 304, 305, 317.

Cel Nr 9.

Poprawa stanu sanitarnego kraju.

Realizacja celu operacyjnego Nr 9 przebiegała w następujący sposób:

Zadanie 2:
Wprowadzić normy prawne i technologiczne usuwania, składowania i utylizacji nieczystości zgodnie z normami Unii Europejskiej.

- Działalność zespołów ds. zakażeń szpitalnych (odpady szpitalne, procesy sterylizacji, utylizacji, segregacja odpadów, stosowanie środków dezynfekcyjnych) – szkolenie personelu, przestrzeganie procedur, stosowania norm, badania bakteriologiczne pracowników, szkolenia, konferencje i sympozja naukowe, respektowanie przepisów prawnych.
- Segregacja odpadów medycznych i komunalnych.

Zadanie 3:
Zapewnić wystarczającą liczbę ustępów publicznych w miastach i rygorystycznie przestrzegać utrzymania ich w odpowiednim stanie technicznym i sanitarnym.

- Odnowa szaletów publicznych dostępnych dla ogółu mieszkańców.
- Ustawienie toalet publicznych.
- Ustawienie odpowiedniej ilości koszów na śmieci.
- Bieżące utrzymanie czystości ulic i chodników na terenie miast.

Zadanie 5:
Doprowadzić zakłady opieki zdrowotnej oraz placówki oświatowo wychowawcze do należytego stanu sanitarnego, co stworzy wzorce rozwiązań dla innych obiektów użyteczności publicznej.

- Modernizacja i remonty szkół, (zewnętrzne i wewnętrzne, wymiana instalacji, adaptacja pomieszczeń).

- Poprawa stanu sanitarnego placówek szkolnych (przebudowa łazienek) i służby zdrowia (adaptacje budynków na potrzeby służby zdrowia, kapitalne i bieżące remonty).
- Utrzymanie należytego stanu technicznego i sanitarnego placówek służby zdrowia.
- Nadzór nad procedurami sprzątania i systematyczne kontrole stanu techniczno - sanitarnego obiektów służby zdrowia, szkół.
- Szkolenia pracowników **„Problematyka higieny szpitalnej", „Zatrucia pokarmowe".**

Zadanie 6:
Zaostrzyć kryteria sanitarne w stosunku do obiektów użyteczności publicznej i zwiększyć sankcje w stosunku do osób odpowiedzialnych za stan sanitarny.

- Systematyczny i stały nadzór sanitarny w odniesieniu do obiektów użyteczności publicznej sprawowany przez lokalne władze, stacje sanitarno – epidemiologiczne.
- Zwiększenie sankcji w stosunku do osób odpowiedzialnych za stan sanitarny.
- Utrzymanie w czystości obiektów użyteczności publicznej oraz systematyczne przeglądy stanu technicznego.

Realizowane działania edukacyjne skierowane do dzieci i młodzieży szkolnej oraz osób dorosłych:

- Akcje: **„Sprzątanie Świata"** – punkty sanitarne, aktywna praca, sprzątanie ulic, terenu wokół szkół, **„Dzień Ziemi"**, **„Akcja posesja"**.
- Program edukacyjny **„Sprzątanie Świata"** – eliminacja i wpływanie na poprawę zagrożeń dla środowiska naturalnego, jakie niesie z sobą cywilizacja poprzez eliminację zanieczyszczeń środowiska.
- Formy działalności edukacyjnej: pogadanki, konkursy plastyczne i wiedzy, emisje filmów, wystawy, rozmowy instruktażowe, zajęcia edukacyjne, audycje radiowe, imprezy plenerowe, troska

o środowisko (glebę, wodę, las, powietrze) w najbliższym otoczeniu, zachowanie czystości i porządku w mieszkaniu, domu, szkole i najbliższym otoczeniu, zapobieganie zanieczyszczeniom środowiska.

- Współpraca z zakładami pracy, samorządem lokalnym na rzecz poprawy środowiska naturalnego w ramach prowadzonych **akcji** - organizacja prac porządkowych, zabezpieczenie rękawic, worków oraz transportu śmieci, kadry do sprawnego przeprowadzenia oczyszczania lasów i miejsc publicznych.
- Rozdawnictwo materiałów edukacyjnych i drobnych upominków ekologicznych podczas realizacji programów edukacyjnych, przebiegu konkursów oraz akcji sprzątania.
- Współpraca z lokalnymi mediami – nagłaśnianie tematyki ekologicznej, wywiady, reportaże i in.

Wykonawcy: * wg indeksu realizatorów:

5, 15, 17, 20, 22, 23, 26, 29, 31, 38, 45, 79, 82, 94, 115, 118, 125, 126, 131, 138, 140, 141, 143, 144, 146, 148, 149, 150, 159, 160, 166, 171, 180, 187, 193, 199, 209, 221, 222, 226, 227, 237, 244, 248, 257, 270, 276, 285, 298, 299, 304, 309.

Cel Nr 10.

Zmniejszenie częstości wypadków, zwłaszcza drogowych.

Zadania Narodowego Programu Zdrowia dotyczące celu operacyjnego 10 realizowano poprzez:

Zadanie 1:
Zmniejszyć liczbę ofiar wypadków drogowych spowodowanych nadmierną szybkością jazdy.

- Zwiększenie policyjnej kontroli przestrzegania przepisów dotyczących prędkości (wprowadzenie zautomatyzowanych i tzw. kaskadowych kontroli prędkości).
- Cykliczne akcje **„Prędkość"**.
- Wnioskowanie o wprowadzenie ograniczeń prędkości na poszczególnych drogach.
- Ustawienie makiet oznakowanych radiowozów na głównych ciągach komunikacyjnych.
- Wprowadzenie ograniczenia prędkości jazdy poprzez posadowienie progu zwalniającego.
- Tworzenie stref ograniczenia prędkości – wystąpienie do właścicieli ulic o ustawienie odpowiednich znaków.
- Wprowadzono ograniczenia prędkości na poszczególnych obszarach.

Zadanie 2:
Zmniejszyć liczbę ofiar wypadków drogowych spowodowanych przez młodych kierowców.

- Przeprowadzanie egzaminów na kartę rowerową i motorowerową.
- Wyposażenie szkół w pomoce dydaktyczne do nauczania wychowania komunikacyjnego przez Komendę policji.
- Spotkania edukacyjne przedstawicieli policji z kadrą pedagogiczną, dziećmi i młodzieżą na temat bezpieczeństwa

ruchu drogowego, w ramach działań **„Bezpieczne Ferie/Wakacje”**, **„Bezpieczna droga do szkoły”**.

- Organizacja konkursów dla dzieci i młodzieży przez przedstawicieli policji nt. bezpieczeństwa na drogach **„Turniej wiedzy o Bezpieczeństwie Ruchu Drogowego”**, **„Młodzieżowy Turniej Motoryzacyjny”**, **„Nasze Bezpieczeństwo”**, **„Jak żyć bezpiecznie”.**

Zadanie 3:
Zmniejszyć liczbę ofiar wypadków spowodowanych przez nietrzeźwych użytkowników dróg.

- Zwiększenie policyjnej kontroli przestrzegania przepisów dotyczących nietrzeźwości w ruchu drogowym, cykliczne akcje **„Pomiar”**, **„Trzeźwość”**, **„Dyskoteka”**.
- Edukacja antyalkoholowa kierowców, kierowanie do leczenia uzależnienia.

Zadanie 4:
Zmniejszyć liczbę zabitych w wypadkach drogowych z udziałem niechronionych użytkowników dróg.

- Zwiększenie policyjnej kontroli przestrzegania przepisów dotyczących uczestnictwa w ruchu drogowym tzw. niechronionych.
- Cykliczne akcje **„Pieszy”**, **„Pomiar”**.
- Badania lekarskie kierowców kierowanych przez organa kontroli ruchu drogowego.
- Uwrażliwianie dzieci młodszych do noszenia elementów odblaskowych, co zapobiegnie wypadkom komunikacyjnym.

Zadanie 5:
Zmniejszyć negatywne skutki wypadków.

- Przygotowanie materiałów oraz udział przedstawiciel policji w nagraniach, programach, audycjach, publikacjach w regionalnych

i lokalnych mediach dotyczących bezpieczeństwa ruchu drogowego.

- Upowszechnianie zasad udzielania pierwszej pomocy przez przedstawicieli straży pożarnej poprzez udział czynny w Festynach: **„Bezpieczna droga do szkoły”**, **„Bezpieczeństwo na drogach Podlasia”**, **„Pożegnanie wakacji”**, **„Żyj bezpiecznie”**, **„Bezpieczne wakacje na wsi”**, **„Zapobieganie wypadkom”**, – pokazy, prezentacja sprzętu, upowszechnianie zasad udzielania pierwszej pomocy.
- Pokazy ratownictwa drogowego (straż pożarna) podczas akcji Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy.
- Akcja straży pożarnej **„Podaruj dzieciom słońce”** – pogadanki w środowisku przedszkolnym i szkolnym.
- Organizacja przez pogotowie ratunkowe **II Podlaskiego Rajdu Ratownictwa Medycznego** w Hajnówce przy współudziale NFZ i innych służb interwencyjnych.
- Ustawianie atrap fotoradarów i znaków ograniczających prędkość w niebezpiecznych miejscach.
- Przeprowadzenie akcji edukacyjnych: „Ułożenie chorego i pomoc przy utracie przytomności” – pokazy udzielania pierwszej pomocy, „Samochodowy zestaw pierwszej pomocy” – pogadanka z pokazem, „Zapobieganie wypadkom – udzielanie pierwszej pomocy” – wykład, „Pokazy pierwszej pomocy przedmedycznej w przypadkach zagrożenia życia i zdrowia – porażenia prądem, złamań kości, zatrzymania akcji serca, urazów brzucha, głowy, kręgosłupa, krwotokach, oparzeniach, omdleniach, zatruciach”, gazetki i wystawki tematyczne, warsztaty.
- Szkolenie z zakresu ratownictwa medycznego strażaków Ochotniczej Straży Pożarnej.

Zadanie 6:
Zmniejszyć liczbę ofiar wypadków na przejściach dróg w małych miejscowościach.

- Poprawa stanu nawierzchni drogowych.

- Budowa chodników dla pieszych.
- Właściwe wyposażenie dróg w znaki ostrzegawcze.
- Wprowadzanie ograniczeń prędkości – ustawianie tablic i znaków drogowych.
- Nauka prawidłowego poruszania się po drogach publicznych prowadzona wśród uczniów małych miejscowości.

Zadanie 9:
Wymusić na pracodawcach zapewnienie warunków bezpieczeństwa i higieny pracy.

- Szkolenia w zakresie bhp, szkolenia wstępne i bieżące, specjalistyczne, instruktaże stanowiskowe, zaopatrzenie pracowników w odzież ochronna, zakup napojów w okresie letnim pracownikom pracującym w uciążliwych warunkach.
- Kontrole przez dział techniczny wyposażenia.
- Monitorowanie przyczyn wypadków przy pracy.
- Propagowanie bezpiecznego zachowania w pracy.
- Ocena ryzyka zawodowego pracowników.
- Ochrona indywidualna i zbiorowa (odzież robocza i ochronna, środki ochrony indywidualnej)
- Promocja zasad bezpieczeństwa i higieny na stanowisku pracy.
- Zapobieganie wypadkom i urazom przy pracy, zasady udzielania pierwszej pomocy przedlekarskiej.

Zadanie 10:
Prowadzić działalność prawną i informacyjną wpływającą na zmniejszenie zagrożeń wypadkami.

- Zorganizowanie i przeprowadzenie eliminacji różnych szczebli **„Ogólnopolskiego Turnieju Wiedzy o Bezpieczeństwie Ruchu Drogowego”**.
- Doradztwo lekarskie pracodawcom w zakresie zapewnienia warunków bezpieczeństwa na stanowisku kierowcy.

- Edukacja społeczeństwa w ramach programów, akcji specjalnych i innych formach: **„Bezpieczeństwo Ruchu Drogowego”**, **„Młodzieżowy Turniej Motoryzacyjny”**, **„Na drodze mojego życia”**, **„Bezpieczny dzieciak”**, **„Bezpieczna woda”**, **„Bezpieczna szkoła”**, **„Uczeń w drodze do szkoły”**, **„Bezpieczne wakacje”**, **„Bezpieczeństwo w życiu codziennym”**, **„Zapobieganie wypadkom i urazom”**, **„Bezpieczny i zdrowy dom”**, **„Bezpieczna wieś”**, **„Bezpieczne miasto”**, **„Bezpieczne ulice”**, **„Pieszy na drodze”**, **„Pierwsze kroki na drodze”**, **„Droga i ja”**, **„Żyj bezpiecznie”**, **„Bezpieczeństwo w gospodarstwie domowym”**, **„Jak zachować się w czasie jazdy na rowerze”**, **„Bezpieczne korzystanie z dróg publicznych”**, **„Trzeźwość na drodze”**, **„Dom bezpieczny dziecku”**, **„Bezpieczne zabawy”**, **„Komórka”**, **„Tydzień bezpieczeństwa”**, **„Tydzień Zdrowia – Bezpieczeństwo młodzieży”**, **„Obcy, nie jesteś sam”**, **„Alkohol a wypadki w rolnictwie”**, **„Skutki zabawy sylwestrowej”**.
- Formy realizacji: szkolenia, kursokonferencje, prelekcje, pogadanki, warsztaty, apele, gazetki ścienne, broszury, emisje filmów edukacyjnych, konkursy, wystawy, pokazy udzielania pierwszej pomocy, pokazy sprzętu ratowniczego, nauka zasad udzielania pierwszej pomocy, spotkania uczniów przedstawicielami policji i zakładu energetycznego**.**
- Zapobieganie wypadkom na terenie szkoły, szczególnie w czasie przerw.
- W drodze do i ze szkoły – prelekcje Policji z udziałem prewencji drogowej. Przeprowadzenie ćwiczeń praktycznych na skrzyżowaniu.
- Zapobieganie wypadkom w czasie wakacji letnich (kąpiele i skoki do wody w miejscach strzeżonych, bezpieczne opalanie), ferii zimowych (bezpieczne uprawianie sportów zimowych).
- Przeprowadzenie symulowanej ewakuacji szkoły na wypadek zagrożenia pożarowego – ćwiczenia z udziałem Straży Pożarnej.
- Kontrole autokarów wożących uczniów na wycieczki, pielgrzymki pod względem technicznym.
- Opracowanie **„Gambitu Podlaskiego”** – wojewódzkiego programu poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego.

- Pomoc instytucji nadzoru szkolnego w doposażeniu szkół w pomoce dydaktyczne z zakresu bezpieczeństwa ruchu drogowego.
- Spotkania edukacyjne z młodzieżą szkolną oraz wyposażenie jej w wiedzę i materiały przygotowujące do uzyskania prawa jazdy oraz zasad udzielania pierwszej pomocy, analiza wypadków szkolnych.
- Zwiększenie świadomości społeczeństwa dotyczącej zdrowia i umacniania go, a także socjalnych, ekonomicznych kosztów leczenia, rehabilitacji pacjentów, którzy doznali urazów na drodze.
- Współpraca z lokalnymi mass mediami w zakresie informowania ogółu społeczeństwa o bezpieczeństwie, udzielaniu pierwszej pomocy, organizowanych imprezach masowych.

Wykonawcy: * wg indeksu realizatorów:

1, 2, 3, 6, 7, 12, 14, 17, 19, 22, 24, 26, 27, 29, 31, 35, 37, 38, 39, 41, 42, 45, 46, 49, 52, 53, 56, 79, 89, 91, 94, 98, 104, 105, 115, 122, 123, 125, 131, 132, 138, 140, 141, 143, 145, 147, 149, 150, 151, 156, 157, 160, 162, 163, 164, 174, 181, 182, 184, 186, 189, 190, 192, 198, 199, 207, 209, 211, 219, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 229, 231, 235, 237, 241, 244, 248, 250, 254, 257, 270, 272, 273, 274, 279, 280, 281, 285, 286, 287, 289, 291, 292, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 309, 310.

Cel Nr 11.

Zwiększenie sprawności i skuteczności pomocy doraźnej w nagłym zagrożeniu życia.

Realizacja celu operacyjnego 11 przebiegała w następujący sposób:

Zadanie 1:
Skrócić czas dojazdu do osób w stanie zagrożenia życia do 15 minut.

- Skrócenie czasu dojazdu do osób w stanie zagrożenia życia (miasto – 8 min, teren – 15 min).
- Odpowiednie rozlokowanie zespołów ratownictwa medycznego na terenie województwa.
- Doskonalenie i podnoszenie kwalifikacji przez pracowników medycznych służb pogotowia.
- Zakup samochodu ratowniczo – gaśniczego wraz z wyposażeniem do ratownictwa drogowego przez Państwową Straż Pożarna.

Zadanie 2:
Zmniejszyć umieralność ofiar wypadków w pierwszej godzinie po zaistnieniu urazu.

- Zorganizowanie II Podlaskiego Rajdu Ratownictwa Medycznego Drogowego w Hajnówce – wspieranie idei współzawodnictwa zespołów ratownictwa medycznego, doskonalenie technik ratowniczych, aktualizacja wiedzy medycznej.
- Szkolenia z zakresu ratownictwa medycznego oraz udzielania pierwszej pomocy przedlekarskiej personelu medycznego, Straży Pożarnej w stacjach pogotowia, placówkach POZ, oddziałach ratownictwa medycznego komendach straży pożarnej (ćwiczenia praktyczne, doskonalenie umiejętności obsługi sprzętu).
- Zakup i wykorzystanie nowoczesnego sprzętu ratownictwa medycznego przez oddziały pogotowia, starostwa powiatowe i straż pożarną.

- Rozlokowanie kilku zespołów ratownictwa medycznego poza miejscami stacji pogotowia.
- Funkcjonowanie Szpitalnych Oddziałów Ratunkowych.

Zadanie 3:
Skrócić czas upływający od chwili ostrego epizodu do udzielenia pomocy w ostrych stadiach chorób układu krążenia.

- W POZ szkolenia personelu w zakresie udzielania pomocy przy wykorzystaniu posiadanego sprzętu reanimacyjnego.
- Szybka interwencja kardiologiczna w Klinice Kardiologii AM.
- Wprowadzenie programu szybkiej diagnostyki i leczenia zawału serca „Złota godzina" przez szpital kliniczny w Białymstoku.

Zadanie 4:
Przygotować projekt ustawy o ratownictwie medycznym.

- Zorganizowanie systemu Państwowego Ratownictwa Medycznego: szpitalne oddziały ratunkowe, zespoły ratownictwa medycznego i lotniczego pogotowia ratunkowego, centra powiadamiania ratunkowego.

Zadanie 5:
Wdrożyć jednolity program nauczania pierwszej pomocy w szkołach podstawowych.

- Umiejętność udzielania pierwszej pomocy w nagłych zagrożeniach życia i zdrowia – pogadanki, wykłady, szkolenia, pokazy, ćwiczenia, filmy, konkursy, zakup apteczek, instruktaże z udziałem przedstawicieli służb interwencyjnych, szkolenia w szkołach różnego typu wśród uczniów i personelu.
- Wdrażanie zasad udzielanie pierwszej pomocy przedlekarskiej wśród osób uczestniczących w kursach na kartę rowerową.
- Kursy doskonalące dla nauczycieli z zakresu udzielania pierwszej pomocy przedlekarskiej i reanimacji.

- Pokazy ratownictwa medycznego wśród uczniów szkół podstawowych przez nauczycieli, ratowników medycznych, straż pożarną, policję.
- Pokazy i nauka udzielania pierwszej pomocy podczas imprez masowych: **„Festyn Rodzinny", „Dzień z Unią Europejską", „Podlasie w Unii Europejskiej", „Bezpieczne wakacje", „Znajdź czas dla swojego dziecka", „Światowy Dzień Pierwszej Pomocy".**
- Wdrożenie programu pierwszej pomocy przedmedycznej **„Ratuj życie"** skierowanego do uczniów i kadry pedagogicznej.
- Bezpieczeństwo w życiu codziennym – unikanie zagrożeń, przestrzeganie zasad BHP, nauka udzielania pierwszej pomocy przedlekarskiej w sytuacjach: wypadku przy pracy, omdleniach, krwawieniach z nosa, złamaniach, oparzeniach, nagłych zachorowaniach.

Zadanie 6:
Wprowadzić zadania z zakresu ratownictwa medycznego do obowiązków straży pożarnej, policji i ratownictwa okrętowego.

- Szkolenie ekip zespołów wyjazdowych.
- Uczestnictwo członków Ochotniczych Straży Pożarnych według kursie ratownika medyczngo według wytycznych Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego.
- Szkolenie w zakresie ratownictwa w Policealnej Szkole Medycznej.
- Organizacja ćwiczeń symulacyjnych z udziałem straży pożarnej, pogotowia ratunkowego, policji, stacji sanitarno-epidemiologicznej.

Zadanie 10:
Utworzyć telefoniczny nadzór kardiologiczny.

- Realizacja programu szybkiej diagnostyki i leczenia zawału serca „Złota godzina".
- Diagnozowanie leczenia operacyjnego.

Wykonawcy: * wg indeksu realizatorów:

2, 6, 9, 12, 17, 26, 29, 30, 35, 41, 45, 48, 56, 79, 82, 83, 86, 100, 101, 104, 105,118, 123, 140, 141, 146, 148, 153, 155, 156, 158, 160, 169, 171, 174, 180, 181, 183, 184, 189, 190, 192, 197, 198, 199, 207, 214, 221, 225, 226, 227, 236, 244, 247, 248, 249, 252, 267, 270, 271, 272, 276, 278, 279, 281, 283, 284, 286, 287, 289, 298, 305, 309, 313.

Cel Nr 12.

Zwiększenie dostępności i usprawnienie podstawowej opieki zdrowotnej.

W realizacji celu operacyjnego 12 prowadzono następujące działania:

Zadanie 1:
Upowszechnić instytucję lekarza rodzinnego.

- Zapoznanie ze świadczeniami medycznymi udzielanymi przez POZ.
- Zabezpieczenie opieki pielęgniarskiej w szkołach.
- Wykonywanie badań podstawowych w przychodniach – EKG, pomiar ciśnienia tętniczego krwi.
- Dbanie o wysoki poziom świadczonych usług.
- Uświadamianie pacjentom znaczenia dla zdrowia wczesnej profilaktyki.
- Znaczenie wywiadów środowiskowych wśród rodzin tego wymagających.
- Upowszechnianie instytucji lekarza rodzinnego wśród osób dorosłych i uczniów szkół różnego typu poprzez pogadanki, rozmowy indywidualne, zwiedzanie gabinetów, ankiety, tablice informacyjne.
- Organizacja w POZ we współpracy z firmami farmaceutycznymi badań profilaktycznych – urologicznych, gastrologicznych, wzroku, audiometrycznych słuchu, logopedycznych, spirometrii, ciśnienia śródgałkowego, densensytometrii.
- Akcja **„Lekarz bliżej Pacjenta"** z badaniami i poradami specjalistycznymi.
- Ogłoszenia lokalne w zakresie osobowego zabezpieczenia placówek opieki podstawowej.

Zadanie 2:
Uzupełnić sieć placówek podstawowej opieki zdrowotnej o określonym standardzie wyposażenia.

- Przydział środków na adaptację pomieszczeń na gabinety profilaktyczne w szkołach – wyposażono **108** szkół.
- Rozwój sieci niepublicznych zakładów podstawowej opieki zdrowotnej z zapewnieniem określonych standardów.

Zadanie 4.
Upowszechnić kontraktowanie świadczeń zdrowotnych.

- Odstąpienie od przeprowadzania konkursu ofert w rodzaju POZ. Umożliwienie złożenia wniosku o zawarcie umowy z Narodowym Fundusze Zdrowia na realizację świadczeń POZ w dowolnym czasie pod warunkiem spełnienia określonych warunków kwalifikacyjnych oraz posiadania deklaracji wyboru lekarza POZ, pielęgniarki/położnej POZ.
- W 2005 roku zawarto 328 umów na realizację świadczeń w rodzaju POZ.

Zadanie 6:
Doszkalać pielęgniarki i położne dla potrzeb podstawowej opieki zdrowotnej.

- Doszkalanie personelu pielęgniarskiego do potrzeb POZ – kursy z zakresu EKG, kwalifikacyjne, specjalizacje, studia podyplomowe, szkolenia.
- Szkolenia wewnątrzzakładowe w zakresie kontraktowanych świadczeń.
- Indywidualne podnoszenie poziomu wiedzy i doskonalenie zawodowe personelu POZ.

Wykonawcy: * wg indeksu realizatorów:

4, 7, 13, 14, 29, 31, 39, 76, 119, 129, 134, 138, 144, 148, 156, 158, 171, 172, 192, 200, 209, 221, 226, 227, 239, 247, 248, 257, 311, 316.

Cel Nr 13.

Zapobieganie występowaniu oraz skutkom wcześniactwa i małej urodzeniowej masy ciała.

Zadania Narodowego Programu Zdrowia dotyczące celu operacyjnego Nr 13 realizowano poprzez:

Zadanie 1:
Usprawnić diagnostykę i leczenie zakażeń układu moczowo-płciowego u kobiet ciężarnych.

- Poprawienie dostępu do diagnostyki i leczenia kobiet w ciąży.
- Korzystanie przez pacjentki ciężarne z comiesięcznych kontroli w poradni K – wykonywanie profilaktycznych badań.
- Objęcie jak najwcześniejszą opieką specjalistyczną kobiet ciężarnych.
- Wczesna diagnostyka i leczenie zakażeń ciężarnych – szkolenia ciężarnych i ich małżonków.
- Upowszechnienie edukacji zdrowotnej kobiet w okresie rozrodczym – higiena osobista w ciąży, aktywność fizyczna wśród kobiet w ciąży, zdrowy styl życia kobiety ciężarnej.

Zadanie 2:
Zredukować rozpowszechnienie palenia tytoniu wśród kobiet ciężarnych (do poziomu poniżej 10%).

- Działania edukacyjne w zakresie szkodliwości palenia czynnego i biernego w ciąży i okresie rozrodczym – instruktaże, pogadanki, rozmowy indywidualne, plakaty.
- Szkolenia z zakresu fizjologii ciąży i szkodliwego wpływu używek na płód.

Zadanie 4:
Zmniejszyć częstość urodzeń wśród kobiet w wieku poniżej 18 lat oraz kobiet w po 35 roku życia.

- Edukacja młodych dziewcząt w zakresie planowania ciąży, prawidłowego odżywiania, eliminacji nałogów – przygotowania się do roli przyszłej matki – pogadanki, prelekcje, emisja filmu, plakaty, broszury.

Zadanie 5:
Upowszechnić opiekę przedciążową oraz usprawnić diagnostykę i czynną opiekę nad ciężarną w przypadkach zagrożenia wcześniactwem.

- Kształtowanie świadomości kobiet na temat opieki ciążowej w przypadkach zagrożenia wcześniactwem – prelekcje, instruktaże, pogadanki, rozmowy indywidualne.
- Czynna opieka nad kobietami ciężarnymi – diagnostyka, edukacja, higiena życia kobiety ciężarnej.

Zadanie 6:
Upowszechnić zasady systemu referencyjnego w odniesieniu do porodu przedwczesnego, poprawić poziom opieki nad wcześniakiem.

- Edukacja kobiet w wieku rozrodczym i ciężarnych w zakresie profilaktyki wcześniactwa i jego skutków – rozdawnictwo materiałów edukacyjnych, pogadanki, rozmowy indywidualne.

Inne działania:

- Prowadzenie **Szkół Rodzenia** – edukacja kobiet ciężarnych i ich partnerów w zakresie fizjologii ciąży, opieki przedporodowej (odżywianie, aktywność fizyczna, tryb życia), przygotowania psychicznego i fizycznego do porodu, edukacja w zakresie naturalnego karmienia, opieki nad noworodkiem i niemowlęciem - pogadanki, prelekcje, rozmowy indywidualne, formy wizualne, udostępnianie literatury fachowej, emisje filmów.

- Konferencja naukowo – szkoleniowa **„Zdrowie kobiety w XXI wieku”.**
- Realizacja Hasła Roku 2005 **„Niech każda matka i dziecko będą najważniejsze”** w formach: kursokonferencje, gazetki, szkolenia, kolportaż materiałów edukacyjnych.
- Prowadzenie przez pielęgniarki i położne środowiskowo - rodzinne edukacji w zakresie profilaktyki wad wrodzonych, znaczenia badań profilaktycznych w zapewnieniu zdrowia kobiety i jej dziecka.

Wykonawcy: * wg indeksu realizatorów:

6, 12, 27, 29, 41, 75, 79, 94, 101, 104, 105, 107, 114, 122, 124, 127, 130, 131, 132, 135, 140, 143, 146, 148, 149, 151, 152, 153, 156, 160, 162, 166, 171, 189, 191, 193, 198, 199, 216, 222, 226, 227, 239, 244, 247, 257, 263, 270, 271, 279, 317.

Cel Nr 14.

Usprawnienie wczesnej diagnostyki i czynnej opieki nad osobami z ryzykiem rozwoju niedokrwiennej choroby serca.

Wśród zadań dotyczących realizacji celu operacyjnego 14 prowadzono:

Zadanie 1:
Zwiększyć wykrywalność w podstawowej opiece zdrowotnej nadciśnienia tętniczego.

- Systematyczna kontrola nadciśnienia tętniczego podczas wizyt u lekarza pierwszego kontaktu w POZ. W u podjęcie leczenia, stosowanie odpowiedniej diety, rola aktywności fizycznej w profilaktyce.
- Ciągłe pomiary RR osobom zgłaszającym się z różnych powodów do lekarza rodzinnego.
- Konsultacje kardiologiczne u osób obciążonych rodzinnym występowaniem schorzeń kardiologicznych, z nadwagą i podwyższonym ciśnieniem.
- Wykrywanie wśród uczniów w szkołach nadciśnienia tętniczego podczas badań przesiewowych – interpretacja wyników, nauka systematyczności badań, nauka samobadania, rola odżywiania i aktywności fizycznej w profilaktyce.
- Pomiary poziomu cukru, cholesterolu, lipidów, w tym triglicerydów, we krwi, pomiary masy ciała, badania EKG i dopplerowskie - znaczenie tych pomiarów we wczesnej diagnostyce i profilaktyce chorób serca przy współpracy z firmami farmaceutycznymi.
- Organizacja konsultacji kardiologicznych i flebologicznych w POZ.
- Nauka samokontroli badania ciśnienia tętniczego przez pracowników POZ.
- Podstawowe i pogłębione badania diagnostyczne dla osób w wieku 35-55 lat finansowane przez NFZ w ramach programu profilaktycznego chorób układu krążenia.

- Organizacja punktów pomiarów ciśnienia tętniczego podczas wszystkich Festynów i Dni otwartych.
- Program profilaktyki schorzeń układu krążenia **40-latków** (40-49 lat) – przebadano **148** osób w mieście Białymstoku.
- Znaczenie dla zdrowia profilaktyki chorób układu krążenia i systematycznych pomiarów ciśnienia tętniczego – edukacja prowadzona przez pielęgniarki POZ (pogadanki, rozmowy indywidualne, broszury, plakaty).
- Edukacja pacjentów w POZ parametrów zakresie prawidłowych parametrów ciśnienia tętniczego, prowadzenia kontrolki pomiarów, postepowania w przypadkach zwyżki ciśnienia.

Zadanie 2:
Rozszerzyć leczenie niefarmakologiczne i wczesne leczenie nadciśnienia w warunkach ambulatoryjnych.

- Prowadzenie programu profilaktycznego osób po **40**-tym roku życia w celu wczesnej wykrywalności zagrożenia chorobami serca i podjęcia leczenia.
- Badania specjalistyczne i konsultacje kardiologiczne w warunkach ambulatoryjnych.
- Leczenie niefarmakologiczne nadciśnienia tętniczego poprzez zalecanie zmiany trybu życia i odpowiedniego odżywiania.
- Szeroka diagnostyka zaburzeń lipidowych – wdrażanie leczenia dietetycznego i farmakologicznego.

Zadanie 3:
Wprowadzenie szerszej oceny poziomu ciał tłuszczowych we krwi.

- Realizacja umów w rodzaju leczenie szpitalne w zakresie procedur koronarografii (2879) i koronaroplastyki (1505) w ramach środków Podlaskiego OW NFZ.
- Wykonywanie badań - określenie lipidogramu.

Inne działania:

- Działalność naukowo – szkoleniowa:

- Konferencja naukowo - szkoleniowa **„Aktualne rekomendacje prewencji i leczenia chorób układu sercowo – naczyniowego w Polsce – od wytycznych do opieki ambulatoryjnej”;**
- **„IV Międzynarodowe Warsztaty Kardiologiczne Wschód - Zachód”;**
- sesja dydaktyczna Sekcji Chorób Serca u Kobiet Polskiego Towarzystwa Kardiologicznego;
- posiedzenia naukowe organizowane wspólnie z Oddziałem Białostockim PTK i TIP.

- Wieloośrodkowe Ogólnopolskie Badanie Stanu Zdrowia Ludności POLCARD 2003 - 2005.

- Udział 15 miast Podlasia w Polskim Projekcie 400 Miast – wykonywanie badań poziomu cukru, cholesterolu we krwi, EKG, pomiary RR, masy ciała.

- Udział w Ogólnopolskiej Akcji Profilaktyczno – Diagnostycznej „Servier dla Serca”, w ramach której Białystok odwiedził kardiobus. Przebadano 200 osób pod kątem ryzyka wystąpienia chorób układu sercowo – naczyniowego.

- Realizacja programów profilaktyki chorób układu krążenia wraz z wykonywaniem pomiarów ciśnienia tętniczego, poziomu cukru i cholesterolu oraz zabezpieczeniem sprzętu specjalistycznego i poradnictwem w zakresie zdrowego stylu życia podczas akcji masowych: „**Tydzień dla serca”**, **„Walentynkowy Dzień Serca”, „Białe niedziele”, „Serce masz tylko jedno”, „Zdrowy styl życia w rodzinie obowiązkiem nadrzędnym”** i innych festynów lokalnych.
- Współpraca z mass mediami (radio lokalne, prasa) - nagłaśnianie akcji specjalnych.
- Edukacja zdrowotna dzieci, młodzieży i dorosłych na tematy dotyczące profilaktyki chorób układu krążenia i zdrowego stylu życia (odżywianie, aktywność fizyczna, systematyczne przyjmowanie leków oraz wykonywanie badań dodatkowych) -

pogadanki: **„Serce masz tylko jedno", „Choroby układu krążenia to pierwszy zabójca", „Naucz się dbać o serce", „Co to jest cholesterol i jak z nim walczyć", „Cholesterol Twój wróg", „Nieleczone nadciśnienie tętnicze – powikłania", „Czynniki ryzyka chorób układu krążenia", „Dieta przyjazna sercu", „Światowy Dzień Serca";** rozmowy indywidualne, ulotki, broszury, plakaty, gazetki.

- Szerokie rozdawnictwo materiałów edukacyjnych o tematyce profilaktyki nadciśnienia i chorób układu krążenia.

Wykonawcy: * wg indeksu realizatorów:

1, 4, 6, 12, 15, 16, 17, 26, 27, 29, 35, 36, 42, 45, 51, 52, 55, 56, 79, 83, 85, 86, 88, 94, 96, 97, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 109, 111, 112, 113, 115, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 125, 126, 127, 128, 130, 131, 132, 133, 135, 136, 138, 140, 143, 145, 146, 147, 148, 150, 153, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 178, 179, 181, 184, 188, 189, 191, 193, 196, 198, 199, 201, 203, 204, 206, 207, 208, 209, 210, 212, 215, 217, 219, 222, 223, 224, 226, 227, 228, 229, 230, 233, 234, 235, 237, 238, 239, 240, 242, 244, 245, 246, 248, 249, 252, 253, 254, 256, 257, 259, 260, 264, 267, 268, 270, 271, 272, 276, 279, 310, 311, 316, 317.

Cel Nr 15.

Usprawnienie wczesnej diagnostyki i zwiększenie efektywności leczenia nowotworów złośliwych szyjki macicy i sutka.

W celu usprawnienia wczesnej diagnostyki i zwiększenia efektywności leczenia nowotworów złośliwych szyjki macicy i sutka w województwie podlaskim podjęto następujące działania:

Zadanie 1:
Zwiększyć świadomość potrzeby i upowszechnić umiejętność wykonywania badań umożliwiających wczesne wykrycie raka sutka oraz chorób sutka prowadzących do jego wystąpienia.

- Zabezpieczenie działalności punktu nauki samobadania gruczołu piersiowego w Białymstoku – edukacja przeprowadzona dla **118** kobiet z zapewnieniem konsultacji lekarzy onkologów (zgodnie ze wskazaniami lekarskimi wydawano skierowania na mammografię).
- Diagnostyka nowotworów złośliwych sutka - rozdawnictwo biletów na mammografię piersi w ramach akcji: **„Międzynarodowy Dzień Walki z Rakiem”**, **„V Festyn Prozdrowotny”.**
- Realizacja ogólnopolskiego programu **„Różowa wstążeczka”** wśród dziewcząt szkół ponadgimnazjalnych – uczennice i ich matki, wdrażanie programu do szkół – szkolenie nauczycieli szkół ponadgimnazjalnych w zakresie realizacji programu.
- Podlaski OW Narodowego Funduszu Zdrowia sfinansował program profilaktyczny raka sutka. W ramach realizacji programu udzielono **153.987** porad dla kobiet z województwa podlaskiego.
- Wykonanie badań mammograficznych dla **611** kobiet w wieku 55-70 lat w SP ZOZ w Mońkach (finansowanie NFZ).
- Wykonanie **2954** badań USG i badań mammograficznych – finansowanie: Urząd Miejski w białymstoku, NFZ, L.S.S.P. „Eskulap”.

- Finansowanie badań mammograficznych:

  - Urząd Miejski w Białymstoku - **1.245** kobiet w wieku 45-59 lat,

  - Starostwo Powiatowe w Sokółce - **1661** kobiet w wieku 50-69 lat,

  - Gmina Wiżajny - 50 kobiet,

  - Starostwo Powiatowe w Sejnach - 240 kobiet,

  - Urząd Miasta w Zambrowie - 400 kobiet w wieku 50-69 lat,

  - Urząd Miasta w Hajnówce – 800 kobiet powyżej 50 roku życia.

- Działania edukacyjne skierowane do dziewcząt i kobiet: **„Zdrowie kobiety w XXI wieku" -** konferencja**,** festyny **„Podlaskie Dni Rodziny" „Białe niedziele" –** konsultacje lekarzy onkologów i ginekologów, edukacja kobiet w zakresie samokontroli, samobadania i oceny zmian – badania gruczołu piersiowego na fantomie podczas **„Dni Otwartych**" w ośrodkach onkologicznych, program **„Uczmy się badać własne piersi"** - znaczenie systematycznych kontrolnych badań we wczesnej wykrywalności raka sutka; prowadzenie edukacji przez pielęgniarki szkolne/środowiskowo-rodzinne (pogadanki, prelekcje, rozmowy indywidualne, pokazy, instruktaże samobadania piersi, ćwiczenia na fantomach, broszury, ulotki, plakaty, gazetki, literatura fachowa, projekcje filmów).

- Program profilaktyczny **„Moje pierwsze USG piersi"** – wykonano **191** badań u kobiet w wieku 20-40 lat, finansowane przez stowarzyszenie Klub Kobiet po Mastektomii „Amazonki".

- Wykonywanie badań USG sutka w Szpitalu w Grajewie - przebadano **91** kobiet.

- **„Międzynarodowy Dzień Walki z Rakiem"** – dzień otwarty w Białostockim Centrum Onkologii – formy wizualne, pogadanki, pokaz i instruktaż samobadania piersi, konferencje prasowe, profilaktyczne badania mammograficzne.

- Tematyka profilaktyki raka sutka i szyjki macicy uwzględniona była w wystąpieniu podczas Konferencji **„Zdrowie kobiety w XXI wieku".**

- Współpraca z firmą Avon w zakresie realizacji **Wielkiej Kampanii Życia** i **Programu „Różowa Wstążeczka".**

Zadanie 3:
Zwiększyć częstość badań cytologicznych wymazów z szyjki macicy u kobiet do 60 roku życia.

- W ramach kontraktów z Narodowym Funduszu Zdrowia wykonano **998** procedur diagnostycznych dla kobiet w województwie podlaskim oraz udzielono **33.160** porad w zakresie profilaktyki raka szyjki macicy.
- Wykonanie badań cytologicznych:

  - program badań przesiewowych dla wczesnego wykrywania nowotworów złośliwych raka szyjki macicy – przebadano **377** kobiet w wieku 30-59 lat (finansowane przez NFZ i Starostwo Powiatowe w Hajnówce);

  - wczesna diagnostyka (badania cytologiczne i lekarskie) - przebadano **119** kobiet w wieku 30-59 lat (finansowanie Urząd Miasta i Gminy Lipsk);

  - **2.280** kobiet w wieku 30–60 lat (finansowanie Urząd Miejski w Białymstoku);

  - **1027** badań cytologicznych i dodatkowych (finansowanie Urząd Miejski w Białymstoku, Podlaski OW NFZ, L.S.S.P. „Eskulap");

  - **80** kobiet (NZOZ Wiżajny);

  - **162** kobiet powiatu białostockiego w wieku 30-59 lat (we współpracy samorządu, powiatu i NFZ);

  - **146** badań (SP ZOZ Sejny).
- Sfinansowanie przez Podlaski OW NFZ badań cytologicznych:

  - **87** kobiet w wieku 30-59 lat + edukacja w zakresie prewencji raka szyjki macicy - gmina Lipsk;

  - **1345** badań cytologicznych - szpital w Grajewie;

  - **287** kobiet w wieku 35-59 lat - SP ZOZ w Mońkach;

  - **707** kobiet w wieku 30-59 lat.

Zadanie 5:
Upowszechnić badania cytologiczne u kobiet w wieku 18-60.

- Finansowanie badań cytologicznych dla kobiet **30-60** lat przez Narodowy Fundusz Zdrowia, urzędy miasta, urzędy gmin, starostwa powiatowe.
- Badanie ginekologiczne kobiet-pracownic traktowane w wielu zakładach służby zdrowia jako badanie rutynowe.
- Nagłaśnianie problemu badań cytologicznych w lokalnych mass mediach (wykaz ośrodków wykonujących badania, terminy, lokalizacja).

Inne działania:

- Profilaktyka nowotworów gruczołu krokowego – badania urologiczne mężczyzn, USG i badania poziomu PSH – przebadano 155 mężczyzn w SP ZOZ Mońki (finansowanie NFZ).
- Finansowanie przez Starostwo Powiatowe w Łomży wydawanego Biuletynu kwartalnego **Stowarzyszenia Kobiet z Problemem Onkologicznym**.
- Współpraca ze Stowarzyszeniem **Europa Donna**, Kobiet z Problemem Onkologicznym, Firmą **Avon**, w zakresie działań profilaktycznych wykrywania i leczenia raka piersi.
- Współpraca z mass mediami (telewizja kablowa i regionalna, prasa lokalna) – nagłaśnianie akcji oraz problemów zdrowotnych kobiet.
- Rozdawnictwo materiałów edukacyjnych połączone z instruktażem.
- Pogadanki skierowane do pacjentów, najbliższej rodziny oraz personelu medycznego szpitala na temat: „Akceptacja chorego przez rodzinę i najbliższych", „Potrzeby psychiczne i duchowe chorych na raka", „Żywienie w chorobach nowotworowych", „Leczenie chirurgiczne, zachowawcze i przeciwdepresyjne", „Leczenie wyniszczenia", „celowość wczesnego wykrywania i leczenia chorób nowotworowych", „Odleżyny, rany z tkanką martwiczą – leczenie".

Wykonawcy: * wg indeksu realizatorów:

1, 4, 5, 6, 12, 17, 18, 21, 25, 26, 27, 29, 31, 32, 35, 39, 40, 41, 42, 44, 45, 74, 79, 80, 83, 86, 87, 88, 92, 94, 96, 98, 100, 104, 105, 107, 111, 115, 118, 124, 125, 126, 127, 128, 131, 138, 139, 140, 143, 144, 146, 147, 148, 149, 150, 152, 153, 155, 156, 157, 158, 160, 162, 163, 164, 166, 168, 169, 171, 172, 173, 181, 186, 188, 189, 190, 191, 193, 198, 199, 202, 204, 205, 209, 212, 214, 216, 219, 220, 222, 223, 224, 225, 226, 229, 233, 234, 237, 238, 239, 244, 246, 248, 249, 252, 262, 263, 267, 270, 271, 273, 274, 275, 276, 277, 279, 280, 281, 316, 317.

Cel Nr 16.

Stworzenie warunków umożliwiających osobom niepełnosprawnym włączenie się lub całkowity powrót do czynnego życia.

Działania określone w celu operacyjnym Nr 16 były realizowane przez:

Zadanie 1:
Usuwać bariery urbanistyczne, architektoniczne i komunikacyjne w miejscu zamieszkania, pracy, obiektach publicznych, środkach transportu publicznego.

- Usuwanie barier architektonicznych w miejscu zamieszkania i w obiektach publicznych (urzędy administracji publicznej, szpitale, poradnie, przychodnie itp.) – windy, uchwyty, podjazdy oraz przejścia na ulicach.
- Zakup autobusów dostosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych, w tym poruszających się na wózkach inwalidzkich. Dowozy uczniów do szkół masowych i specjalnych, na zabiegi rehabilitacyjne, transport osób dorosłych do zakładów pracy.
- Adaptacja łazienek dla osób niepełnosprawnych ruchowo i na wózkach inwalidzkich (poszerzenie wejść z wymianą drzwi, położenie terakoty antypoślizgowej, zakup i montaż uchwytów pomocniczych wymiana wanny na kabinę prysznicową, połączenie pomieszczeń WC i łazienki, likwidacja progów).
- Zakup sprzętu ułatwiającego osobom niepełnosprawnym wykonywanie podstawowych czynności życiowych (platformy schodowe, schodołaz kroczący).
- Udział finansowy powiatowych centrów pomocy rodzinie, PFRONu w usuwaniu barier architektonicznych.

Zadanie 2:
Stwarzać preferencje dla produkcji sprzętu ortopedycznego i innych pomocy technicznych umożliwiających inwalidom normalne funkcjonowanie.

- Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, aparaty słuchowe, sprzęt komputerowy, radiowy, aparaty telefoniczne, dyktafony, wideofony, radiomagnetofony, cewniki, pieluchomajtki, buty ortopedyczne, wózki ortopedyczne, balkoniki, foteliki rehabilitacyjne, i inny sprzęt niezbędny do funkcjonowania.

- Stworzenie i funkcjonowanie punktów zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.

Zadanie 3:
Usprawnić edukację osób niepełnosprawnych.

- Umożliwienie dzieciom i młodzieży uczęszczania do integracyjnych żłobków, przedszkoli, klas integracyjnych w szkołach (likwidacja barier architektonicznych, technicznych i komunikacyjnych).
- Prowadzenie działań wspierających organizacyjnie i merytorycznie placówki integracyjnej.
- Szkolenia dla personelu żłobków (metody integracyjne i aktywizujące w pracy z małymi dziećmi).
- Konferencja dla nauczycieli „**Uczeń niepełnosprawny w szkole integracyjnej i masowej**".
- Nadzór kuratoryjny nad szkolnictwem integracyjnym: **14** przedszkoli, **30** szkół podstawowych, **12** gimnazjów i **3** szkoły ponadgimnazjalne.
- Zabezpieczenie finansowe i merytoryczne żłobków integracyjnych.
- Doposażenie szkół integracyjnych w sprzęt specjalistyczny komputerowy dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz sprzęt logopedyczny.

- Szkolenia osób niepełnosprawnych w celu podwyższenia kwalifikacji zawodowych oraz przekwalifikowania. Refundacja kosztów szkoleń dla osób niepełnosprawnych.
- Prowadzenie systemu nauczania indywidualnego uczniów nie mogących uczęszczać do placówek nauczania z powodu przewlekłej choroby.
- Zabezpieczenie opieki specjalistycznej dla dzieci z oddziałów i klas integracyjnych – logopedy, psychologa, rehabilitanta.
- Organizacja imprez integracyjnych ogólnoszkolnych (Mikołajki, ogniska, pikniki, wycieczki) oraz sportowo-rekreacyjnych.
- Program stypendialny wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży w ramach programu „Prymus".
- Usprawnienie edukacji osób z wadą słuchu – szkolenia i warsztaty:

  - „Metody komunikacji alternatywnej" – zespół szkół specjalnych,

  - „Konsekwencje uszkodzeń słuchu u dzieci w wieku przedszkolnym", „Stymulowanie rozwoju języka dzieci z uszkodzonym słuchem w wieku przedszkolnym", „Dziecko z uszkodzonym słuchem wśród rówieśników szlyszących w grupie przedszkolnej", „Praca z dzieckiem po wszczepieniu implantu ślimakowego" – przedszkola,

  - „"Funkcjonowanie ucznia z wadą słuchu w szkole masowej" – szkoła podstawowa

  - „Komunikowanie się z osobą z uszkodzonym słuchem" – studium pracowników socjalnych.

Zadanie 4:
Udzielać osobom niepełnosprawnym pomocy w zatrudnieniu przez tworzenie zakładów pracy chronionej oraz przystosowanie stanowisk pracy w zwykłych zakładach.

- Tworzenie nowych stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych w zakładach pracy chronionej i innych wraz z wyposażeniem tych stanowisk.
- Korzystanie zakładów pracy chronionej z programu celowego wyrównywania różnic między regionami – obszar C.

- W ramach PIW Equal realizacja projektu **„Wchodzenie, utrzymanie i powrót na rynek pracy osób po przebytej chorobie psychicznej”.**
- Organizacja konferencji dla grup zawodowych – przedsiębiorców zainteresowanych zatrudnianiem osób niepełnosprawnych.

Zadanie 5:
Tworzyć politykę społeczną ukierunkowaną na wspomaganie rodzin z osobą niepełnosprawną.

- Pomoc społeczna ukierunkowana na wspomaganie rodzin z osobą niepełnosprawną – poradnictwo, wsparcie psychiczne, rzeczowe i finansowe (MOPS i PCPR).
- Praca socjalna polegająca na informowaniu o przysługujących ulgach i uprawnieniach. Informowanie o możliwościach pozyskania środków w ramach PFRON. Wskazywanie organizacji pozarządowych, których działalność jest skierowana na osoby niepełnosprawne.
- Świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej - finansowanie z budżetu urzędów gmin.
- Kierowanie podopiecznych do Środowiskowego Domu Pomocy Społecznej.
- Przyjęcie i realizacja powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych.
- Wspomaganie rodzin poprzez wczesną, ciągłą i kompleksową rehabilitację dzieci z wadą słuchu (poradnictwo, rozmowy).
- Finansowanie warsztatów terapii zajęciowej, turnusów sanatoryjnych i innych form aktywnego wypoczynku.
- Likwidacja barier w komunikowaniu się.

Zadanie 6:
Kształtować właściwe postawy społeczne wobec osób niepełnosprawnych (zrozumienie ich problemów, tolerancję, tworzenie konkretnych płaszczyzn integracji).

- Współpraca z mediami na rzecz upowszechniania integracji osób niepełnosprawnych i usuwania barier w życiu społecznym tych osób (m.in. „Obiektyw dzieciom").
- Festyny i imprezy integracyjne w placówkach integracyjnych i w miejscu zamieszkania: **„Wszystkim jednakowo świeci gwiazda betlejemska", „Żyjemy blisko siebie, ale razem", „III Podlaskie Dni Rodziny", „Regionalny przegląd twórczości artystycznej osób niepełnosprawnych",** wycieczki, zawody integracyjne, kiermasze.
- Organizacja imprez integracyjnych dla dzieci i młodzieży z wadą słuchu i słyszącego rodzeństwa: Choinka Noworoczna, Dzień Dziecka na wesoło, Barwy jesieni, Andrzejki, Mikołajki.
- Realizacja programów edukacyjnych:

  - **„Dać szansę"** realizowany przez Ośrodek Wczesnej Pomocy Dzieciom Upośledzonym w Dziecięcym Szpitalu Klinicznym,

  - **„Program integracji osób niepełnosprawnych"** prowadzony przez PERON.
- Realizacja programu edukacyjnego **„Sprawni inaczej – w drodze do Europy" –** edukacja młodzieży szkół gimnazjalnych w zakresie tolerancji i pomocy dla osób z niepełnosprawnością**.**
- Kształtowanie właściwych postaw społecznych wobec osób niepełnosprawnych – pogadanki, prelekcje, wystawy, gazetki w niepublicznych zakładach opieki zdrowotnej.

Zadanie 7:
Stymulować rozwój ruchu społecznego oraz wspierać samorządy lokalne, organizacje pozarządowe.

- Współpraca samorządów lokalnych z instytucjami i organizacjami pozarządowymi na rzecz wspierania funkcjonowania osób niepełnosprawnych i integracji społecznej.
- Wsparcie finansowe (zakup leków i środków pomocniczych) do Hospicjum **„Dom Opatrzności Bożej"**.
- Dofinansowanie imprez integracyjnych i okolicznościowych (sport, kultura, rekreacja i turystyka) organizowanych przez stowarzyszenia i grupy wspierające.

- Organizacja szkoleń i konferencji dla różnych grup zawodowych (pracownicy socjalni i służb medycznych) w zakresie opieki nad osobami niepełnosprawnymi.
- Organizacja i finansowanie przez samorzady lokalne konferencji naukowych i akcji skierowanych do osób niepełnosprawnych.
- Realizacja programu celowego **„Partner"** - dofinansowanie 24 organizacji pozarządowych w zakresie organizacji imprez integracyjnych, szkoleń, konferencji, spotkań, zajęć rehabilitacyjnych.
- Wystawy na forum ogólnodostępnym prac wykonanych w ramach warsztatów terapii zajęciowej.

Zadanie 9:
Usprawnić system rehabilitacji osób niepełnosprawnych.

- Organizacja turnusu rehabilitacyjnego dla dzieci i młodzieży w wieku 12-18 lat z wadą słuchu – grupa **36** osobowa.
- Organizacja i dofinansowanie uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych i sanatoryjnych.
- Finansowanie warsztatów terapii zajęciowej działających w wielu powiatach.
- Prowadzenie terapii logopedycznej dla dzieci z problemami neurologicznymi.
- Organizacja i przeprowadzanie terapii pedagogicznej dla dzieci z upośledzeniem umysłowym.
- Prowadzenie terapii indywidualnej i grupowej (fizjoterapia, masaże, gimnastyka, ćwiczenia czynne i bierne oraz w basenie i in.) w hospicjach.
- Łagodzenie skutków niepełnosprawności poprzez ćwiczenia ogólnorozwojowe, wdrażanie do samoobsługi, udział w zajęciach terapeutycznych indywidualnych i grupowych.
- Rehabilitacja kobiet po **mastektomii** – rehabilitacja psychiczna i ruchowa.
- Rehabilitacja chorych na **stwardnienie rozsiane**.

Wykonawcy: * wg indeksu realizatorów:

2, 7, 10, 12, 18, 21, 22, 23, 26, 28, 29, 30, 31, 35, 37, 39, 41, 43, 48, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 68, 69, 70, 71, 72, 74, 77, 79, 93, 94, 100, 104, 105, 115, 121, 131, 140, 141, 143, 144, 153, 157, 162, 166, 171, 184, 196, 198, 199, 215, 222, 226, 229, 233, 243, 244, 248, 269, 270, 271, 276, 279, 281, 284, 291, 298, 308, 311, 317.

Cel Nr 17.

Zwiększenie skuteczności i zapobiegania chorobom zakaźnym.

W realizacji celu operacyjnego nr 17 Narodowego Programu Zdrowia wykonano następujące działania:

Zadanie 1:
Wprowadzić szczepienie przeciwko nagminnemu zapaleniu przyusznicy w skojarzeniu ze szczepieniem przeciwko odrze i różyczce.

- Realizacja programów: **„Szczepienia dobrodziejstwem dla dzieci i młodzieży. Zapobieganie odrze, śwince i różyczce. Witaj Szkoło!”**, **„Znaczenie szczepień ochronnych w życiu każdego człowieka”**, **„Szczepienia ochroną przed zachorowaniem”**, **„Mamo, czy dla biedronki nie ma szczepionki”**, **„Mamo chcę być na 5”**.
- Realizacja w/w programów prowadzona była poprzez: szkolenia, wystawy, gazetki ścienne, plakaty, filmy, wykłady, konkursy, imprezy, prelekcje, pogadanki, rozmowy indywidualne z dziećmi, młodzieżą i rodzicami, ankietyzacja, spotkania z przedstawicielami firm farmaceutycznych, koncert, warsztaty, referaty, instruktaże, współpraca z lokalnymi mediami, informacje w internecie.
- Systematyczne szkolenia personelu pielęgniarskiego wykonującego szczepienia ochronne.
- Szerokie upowszechnianie tematyki szczepień ochronnych podczas imprez masowych połączone z rozdawnictwem materiałów edukacyjnych (festyny).

Zadanie 2:
Rozszerzyć szczepienia przeciwko wirusowemu zapaleniu wątroby typu B na wszystkie grupy ryzyka zakażenia.

- Szeroka akcja dotycząca szczepień ochronnych przeciwko **WZW typu A, B, C - „ Żółty tydzień”**.
- Szczepienia **WZW typu B** prowadzone wśród różnych grup zawodowych (pracownicy służby zdrowia, osoby dializowane, przed zabiegami operacyjnymi, strażacy, pracownicy urzędu).

Zadanie 3:
Zwiększyć skuteczność wykrywania i leczenia chorych na gruźlicę do poziomu 90% w skali masowej.

- **„Światowy Dzień Gruźlicy”** - z okazji Dnia Chorego wykonano badania rtg płuc dla osób palących papierosy lub byłych palaczy.
- Prowadzenie badań bakteriologicznych plwociny, tuberkulinodiagnostyki i szczepień przez ośrodek specjalistyczny.
- Powiatowy Program przeciwdziałania gruźlicy – wykonywanie badań radiologicznych dla mieszkańców pięciu gmin powiatu białostockiego.
- Podniesienie techniki wykonawstwa szczepień ochronnych poprzez szkolenie praktyczne i teoretyczne pielęgniarek wykonujących te zadania w ramach cyklicznych kursów szczepień ochronnych**.**

Zadanie 4:
Nie dopuścić do zakażeń szerzących się poprzez krew; Realizować istniejący „Program zapobiegania i zwalczania AIDS”.

- Rejestr osób, u których wykryto nosicielstwo markerów chorób wirusowych, od których nie należy pobierać krwi.
- Współpraca z: Krajowym Centrum ds. AIDS.
- Prowadzenie Anonimowego Punktu Testowania w kierunku HIV/AIDS.
- **„Kobiety, dzieci, HIV”** – szkolenie dla pielęgniarek POZ.
- Realizowane programy edukacyjne: **„MAT – wygrywa Miłość, Akceptacja, Tolerancja”**, **„Akademia Szkolnych Profilaktyków”**

(edukatorzy programów szkolnych), **„Uczymy się życia bez ryzyka AIDS"** – program skierowany do uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych**, „Zapobieganie HIV/AIDS – kampania medialna dotycząca wykonywania testów w kierunku HIV"**, **„Światowy Dzień Walki z AIDS"**, **Ogólnopolski Przegląd Sztuk Teatralnych „Porozmawiajmy o AIDS"**.

- Formy: warsztaty wokalno-muzyczne, koncert finałowy IV edycji konkursu na tekst i wykonanie piosenki **„MAT wygrywa"**, konferencje prasowe, emisje filmów, wykłady tematyczne audycje radiowe, ekspozycje plakatów, imprezy, pogadanki, gazetki, plakaty, szkolenia (edukatorzy, pracownicy służby zdrowia, personel szpitali), narady, konkursy na piosenkę, plastyczne, wiedzy, recytatorskie, literackie, instruktaże, montaże słowno – muzyczne, poradnictwo indywidualne, festyny.
- **„Medyczne i psychospołeczne aspekty HIV/AIDS" –** szkolenia pracowników świetlic socjoterapeutycznych.
- Szkolenie dla słuchaczy CKU **– „Żyję bez ryzyka AIDS".**
- Zabezpieczenie funkcjonowania i przeprowadzania postępowania konkursowego Wojewódzkiej Komisji Konkursowej ds. programów HIV/AIDS w ramach otwartego konkursu ofert.
- Udział koordynatora wojewódzkiego ds. profilaktyki HIV/AIDS w pracach Krajowego Biura AIDS, organizacji Konferencji ogólnopolskich oraz udział w konferencjach i kongresach międzynarodowych, udzielanie wywiadów w lokalnych mass mediach, doradztwo indywidualne na antenie lokalnego radia.

Zadanie 5:
Powstrzymać szerzenie się zakażeń i zatruć pokarmowych.

- Realizacja programów i działań edukacyjnych mających na celu poprawę stanu higienicznego ludności: **„Higiena osobista warunkiem zdrowia"**, **„Rola profilaktyki w zapobieganiu chorób zakaźnych"**, **„Choroby brudnych rąk"**, **„Zapobieganie chorobom brudnych rąk i zatruciom pokarmowym"**, **„Higiena**

żywienia", „Przedszkolny Program Profilaktyki WZW typu A" – narady, szkolenia, konkursy plastyczne, pogadanki, pokazy, wystawy, dystrybucja materiałów edukacyjnych.

- Akcje: **„Mamo, masz wybór"** – szczepienia p/**WZW typu A**.
- Program edukacyjny **„Profilaktyka WZW typu A w zakładach produkujących i dystrybuujących żywność" –** skierowany do dyrektorów zakładów pracy.
- Wdrażanie systemu HACCP – identyfikacja zagrożeń biologicznych, chemicznych i fizycznych, na które narażona jest żywność - cyklicznie w ciągu roku.
- Edukacja zdrowotna w zakażeniach i zatruciach pokarmowych prowadzona w zakładach opieki zdrowotnej – broszury, ulotki, gazetki, prelekcje, rozmowy indywidualne.

Zadanie 6:
Upowszechniać ekologiczne techniki sterylizacji sprzętu medycznego i utrwalania żywności w tym techniki wykorzystujące wiązki promieniowania jonizującego.

- Kontrola procesów sterylizacji sprzętu medycznego – szkolenia, testy biologiczne i chemiczne (pracownicy oddziałów zabiegowych Centralnej Sterylizatorni).
- Upowszechnianie nowoczesnych technik sterylizacji sprzętu medycznego.
- Reżim epidemiologiczny warunkiem tworzenia środowiska bezpiecznego dla pacjentów i pracowników.

Zadanie 7:
Wśród osób podróżujących podnieść świadomość na temat możliwości zawleczenia chorób niewystępujących w Polsce przez edukację zdrowotną w tym zakresie.

- Edukacja zdrowotna pacjentów wyjeżdżających za granicę na temat możliwości zakażenia chorobami występującymi na danym terenie.

Inne działania:

- Współpraca z lokalnymi mass mediami – artykuły, wywiady, prezentacje tematyki na antenie radiowej i telewizyjnej, kampanie multimedialne na temat chorób zakaźnych.
- Dystrybucja materiałów edukacyjnych dotyczących chorób zakaźnych podczas akcji masowych.
- Wykonawstwo szczepień ochronnych p/grypie, p/tężcowi, p/odkleszczowemu zapaleniu opon mózgowych oraz ze wskazań indywidualnych np. szczepienia p/wściekliźnie.
- Sposoby przenoszenia opryszczki, WZW typu A – prelekcje dla pacjentów.

Wykonawcy: * wg indeksu realizatorów:

5, 6, 12, 17, 24, 26, 27, 29, 35, 36, 38, 39, 40, 41, 42, 45, 52, 54, 56, 75, 79, 80, 82, 83, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 94, 96, 97, 98, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 112, 114, 115, 116, 118, 119, 120, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 135, 136, 138, 139, 140, 141, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 176, 177, 180, 182, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 196, 198, 199, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 209, 212, 213, 214, 216, 219, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 229, 231, 233, 234, 235, 237, 239, 240, 241, 242, 244, 245, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 257, 258, 259, 262, 264, 265, 267, 268, 270, 271, 272, 273, 274, 276, 278, 279, 281, 283, 284, 285, 287, 288, 289, 291, 292, 295, 307, 309, 311, 316, 317.

Cel Nr 18.

Intensyfikacja profilaktyki próchnicy i chorób przyzębia u dzieci, młodzieży oraz kobiet ciężarnych.

W realizacji celu operacyjnego Nr 18 uwzględniono następujące działania:

Zadanie 1:
Wprowadzić lub zintensyfikować edukację zdrowotną w zakresie zdrowia jamy ustnej.

- Programy edukacyjne: **„Radosny Uśmiech, Radosna Przyszłość"** – adresowany do uczniów klas I-III szkół podstawowych, **„Twój piękny uśmiech"**, **„Szkoła Zdrowego Uśmiechu"**, **„Śnieżnobiały Uśmiech"**, **„Twój piękny uśmiech"**, **„Program profilaktyki próchnicy u dzieci"**, **„Program działań na rzecz profilaktyki stomatologicznej u dzieci"** w szpitalu, **„Zdrowy uśmiech".**
- Formy realizacji: narady, szkolenia, zaopatrzenie dzieci w pasty do zębów i szczoteczki, emisje filmów tematycznych, wystawki, formy wizualne, badania stomatologiczne, pogadanki, prelekcje, ćwiczenia, konkursy, inscenizacje, pokazy prawidłowego szczotkowania zębów, rozmowy indywidualne, sesje nadzorowanego szczotkowania wśród dzieci najmłodszych, wizytacje, spotkania materiałów rodzicami, rozdawnictwo materiałów edukacyjnych, dystrybucja pakietów edukacyjnych do szkół, imprezy prozdrowotne, informacje na strony internetowe.
- Edukacja zdrowotna w zakresie zdrowia jamy ustnej wśród kandydatów na dawców i dawców krwi i jej składników - prowadzenie rozmów indywidualnych i zalecanie leczenia stomatologicznego.
- Edukacja zdrowotna kobiet ciężarnych podczas wizyt profilaktycznych i pobytów w szpitalu w zakresie higieny jamy ustnej – znaczenie zdrowego uzębienia dla kobiet w ciąży i rozwijającego się płodu.

- Edukacja w zakresie higieny jamy ustnej u pacjentów dorosłych przebywających w leczeniu stacjonarnym i wśród dzieci – pacjentów oddziałów pediatrycznych.

Zadanie 3:
Zintensyfikować profilaktykę fluorową egzogenną (kontaktową) u uczniów szkół wszystkich typów, przy braku przeciwwskazań lokalnych w miejscu zamieszkania.

- Profilaktyka fluorkowa wśród dzieci klas I – VI szkół podstawowych realizowana 6 x w roku prowadzona w postaci grupowego, nadzorowanego szczotkowania zębów preparatami fluorkowymi.

Zadanie 5:
Kontynuować profilaktyczne uszczelnianie bruzd pierwszych zębów trzonowych i przedtrzonowych u dzieci w wieku 6-8 lat.

- Lakierowanie zębów dzieci w ramach prowadzonych programów profilaktycznych.

Inne działania:

- Systematyczne przeglądy stomatologiczne stanu jamy ustnej zgodne z obowiązującym harmonogramem ustalonym przez Ministra Zdrowia.
- Zapobieganie wadom zgryzu u dzieci w wieku niemowlęcym i u dzieci starszych. Leczenie wad zgryzu i korygowanie ich za pomocą ćwiczeń korekcyjnych.
- Kolportaż materiałów edukacyjnych.

Wykonawcy: * wg indeksu realizatorów:

4, 5, 6, 17, 23, 24, 26, 27, 29, 34, 35, 37, 38, 39, 40, 41, 44, 45, 50, 52, 56, 75, 79, 86, 87, 91, 94, 123, 125, 126, 127, 131, 138, 141, 144, 146, 148, 149, 150, 153, 155, 156, 157, 159, 163, 164, 165, 166, 171, 174, 175, 176, 177, 179, 180, 182, 183, 184, 188, 190, 198, 199, 202, 207, 209, 212, 213, 214, 216, 219, 225, 226, 227, 229, 231, 234, 235, 237, 238, 241, 244, 245, 247, 248, 250, 251, 257, 259, 260, 263, 267, 269, 270, 271, 273, 278, 283, 284, 285, 287, 288, 289, 292, 295, 300, 301, 302, 303, 305, 306, 309, 317.

Tabela Nr 1

Realizatorzy programów promocji zdrowia w województwie podlaskim w latach 1999 – 2005

Rok realizacji NPZ	Ilość realizatorów wg nadesłanych sprawozdań
1999	44
2000	42
2001	54
2002	104
2003	155
2004	276
2005	317

Tabela Nr 2

Ilość realizowanych celów operacyjnych Narodowego Programu Zdrowia w województwie podlaskim w latach 1999 – 2005

Lata realizacji programów promocji zdrowia	Ilość realizowanych celów operacyjnych NPZ		
	Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna	Podlaskie Centrum Zdrowia Publicznego	NFZ Podlaski Oddział Wojewódzki
1999	14	4	-
2000	16	10	3
2001	16	11	4
2002	13	8	2
2003	14	9	6
2004	13	10	6
2005	15	8	8

Tabela Nr 3

Ilość realizatorów poszczególnych celów operacyjnych Narodowego Programu Zdrowia w 2005r.

Cel operacyjny NPZ	Ilość realizatorów w woj. podlaskim
1	137
2	198
3	205
4	166
5	117
6	194
7	135
8	72
9	48
10	81
11	71
12	29
13	52
14	149
15	119
16	79
17	183
18	115

Indeks realizatorów programów promocji zdrowia w zakresie Narodowego Programu Zdrowia w woj. podlaskim w 2005 roku

Lp.	**Nazwa instytucji**	**Realizowane cele operacyjne Narodowego Programu Zdrowia**
1	Urząd Marszałkowski woj. podlaskiego w Białymstoku	10,14,15
2	Komenda Woj. Państwowej Straży Pożarnej w Białymstoku	1,6,10,11,16
3	Komenda Wojewódzka Policji w Białymstoku	3,4,5,10
4	Narodowy Fundusz Zdrowia Podlaski Oddział Wojewódzki w Białymstoku	4,5,6,7,12,14,15,18
5	Regionalne Centrum Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa SP ZOZ w Białymstoku	3,6,7,9,15,17,18
6	Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Białymstoku	1,2,3,4,5,6,7,8,10,11,13,14,15,17,18
7	Kuratorium Oświaty w Białymstoku	1,2,3,4,5,6,7,8,10,12,16
8	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku	4
9	Polski Czerwony Krzyż Podlaski Zarząd Okręgowy w Białymstoku	6,11
10	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oddz. Podlaski w Białymstoku	16
11	Młodzieżowy Ośrodek Terapii i Readaptacji „ETAP" przy Stowarzyszeniu Droga w Białymstoku	4, 5, 6
12	Urząd Miejski Białystok	1,2,3,4,5,6,7,10,11,13,14,15,16,17
13	Urząd Miasta w Grajewie	1,4,5,6,12
14	Urząd Gminy Grajewo	1,2,4,6,10,12

15	Urząd Gminy w Rajgrodzie	1,2,3,4,5,9,14
16	Urząd Gminy w Szczuczynie	2,3,6,14
17	Urząd Gminy w Wąsoszu	1,2,3,4,7,9,10,11,14,15,17,18
18	Urząd Miasta w Hajnówce	1, 4, 5, 15, 16
19	Urząd Miasta w Kolnie	4,5,6,10
20	Urząd Miasta w Łapach	9
21	Urząd Miasta w Łomży	1,2,4,5,6,7,15,16
22	Urząd Miasta w Siemiatyczach	2,4,6,9,10,16
23	Urząd Miejski w Sokółce	1,4,5,6,7,9,16,18
24	Urząd Miejski w Wysokiem Mazowieckiem	1,2,3,4,5,8,10,17,18
25	Urząd Miasta w Zambrowie	4,6,15
26	Starostwo Powiatowe w Białymstoku	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,14,15,16,17, 18
27	Starostwo Powiatowe w Augustowie	1,3,4,5,6,7,10,13,14,15,17,18
28	Starostwo Powiatowe w Bielsku	1,7,16
29	Starostwo Powiatowe w Hajnówce	1,2,3,4,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,16,17, 18
30	Starostwo Powiatowe w Kolnie	1,7,11,16
31	Starostwo Powiatowe w Mońkach	1,2,3,4,5,6,9,10,12,15,16
32	Starostwo Powiatowe w Mońkach – Gmina Krypno	15

33	Starostwo Powiatowe w Mońkach - Gmina Jasionówka	1,4,6
34	Starostwo Powiatowe w Mońkach – Gmina Jaświły	1,2,3,6,8,18
35	Starostwo Powiatowe w Mońkach – Gmina Trzcianne	1,2,3,4,7,8,10,11,14,15,16,17,18
36	Starostwo Powiatowe w Mońkach – Gmina Knyszyn	2,3,6,14,17
37	Starostwo Powiatowe w Mońkach – Gmina Mońki	1,2,3,4,5,6,7,8,10,16,18
38	Starostwo Powiatowe w Mońkach - Gmina Goniądz	2,9,10,17,18
39	Starostwo Powiatowe w Łomży	1,3,4,5,6,7,10,12,14,15,16,17,18
40	Starostwo Powiatowe w Sejnach	2,3,6,15,17,18
41	Starostwo Powiatowe w Wysokiem Mazowieckiem	1,2,3,4,5,6,8,10,11,13,15,16,17,18
42	Starostwo Powiatowe w Sokółce	1,2,3,4,5,6,7,8,10,14,15,17
43	Starostwo Powiatowe w Suwałkach - Gmina Suwałki	1,4,7,16
44	Starostwo Powiatowe w Suwałkach - Gmina Rutka Tartak	1,3,4,7,15,18
45	Starostwo Powiatowe w Suwałkach - Gmina Wiżajny	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,14,15,17,18
46	Starostwo Powiatowe w Suwałkach - Gmina Jeleniewo	1,6,10
47	Starostwo Powiatowe w Suwałkach - Gmina Filipów	3,4,5
48	Starostwo Powiatowe w Suwałkach - Gmina Raczki	2,3,4,11,16
49	Starostwo Powiatowe w Suwałkach - Gmina Szypliszki	4,5,10
50	Starostwo Powiatowe w Suwałkach - Gmina Przerośl	4,7,18

51	Starostwo Powiatowe w Zambrowie - Gmina Kołaki Kościelne	1,14
52	Starostwo Powiatowe w Zambrowie - Gmina Rutki	2,3,4,5,7,10,14,17,18
53	Starostwo Powiatowe w Zambrowie – Gmina Szumowo	1,2,5,10
54	Starostwo Powiatowe w Siemiatyczach - Gmina Nurzec Stacja	1,2,4,5,6,7,8,17
55	Starostwo Powiatowe w Siemiatyczach - Gmina Mielnik	1,2,3,4,6,7,14
56	Starostwo Powiatowe w Siemiatyczach - Gmina Milejczyce	1,2,3,4,5,6,8,10,11,14,17,18
57	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Augustowie	7,16
58	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Białymstoku	7,16
59	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku Podlaskim	4,7,16
60	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grajewie	5,16
61	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Hajnówce	7,16
62	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mońkach	3, 4, 5, 6, 7, 16
63	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kolnie	4,6,16
64	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży	16
65	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sejnach	16
66	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sokółce	16
67	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Suwałkach	7
68	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wysokiem Mazowieckiem	16

69	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zambrowie	7, 16
70	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Białymstoku	16
71	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Suwałkach	2,7,16
72	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bielsku Podlaskim	2,3,4,6,7,16
73	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrowie Białostockiej	3,4,5,6,7
74	Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Drohiczynie	2,5,6,7,15,16
75	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Perlejewie	3,6,13,17,18
76	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grodzisku	4,5,12
77	Ośrodek Pomocy Społecznej w Wąsoszu	2,4,16
78	Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Alkoholowych Bielsku Podlaskim	4,5,6
79	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Augustowie	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,13,14,15,16,17, 18
80	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Lekarsko-Pielęgniarska "ESKULAP" w Augustowie	3,6,15,17
81	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Lekarzy Rodzinnych "LIDER" Sp. z o.o. w Augustowie	3,6
82	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Pielęgniarek/Położnych Środowiskowych/Rodzinnych s.c. w Augustowie	1,2,3,4,9,11,17
83	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Przychodnia Rodzinna" w Augustowie	1,2,3,6,11,14,15,17
84	NZOZ "Poradnia Zdrowia Psychicznego i Poradnia Terapii Uzależnień" spółka j. w Augustowie	5
85	Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Długoterminowej w Augustowie	6,14
86	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej s.c. "CORDIS" w Bargłowie Kościelnym	2,3,5,6,11,14,15,17,18

87	Spółdzielczy Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej "ESKULAP" w Białymstoku	3,6,15,17,18
88	Przyzakładowa Przychodnia przy Podlaskiej Spółdzielni Pracy "JUBILAT" w Białymstoku	1,3,6,14,15,16,17
89	Podlaski Wojewódzki Ośrodek Medycyny Pracy w Białymstoku	3,8,10,17
90	Specjalistyczny Zakład Opieki Zdrowotnej Gruźlicy i Chorób Płuc w Białymstoku	3,6,17
91	Wojewódzki Szpital Specjalistyczny im. K. Dłuskiego w Białymstoku	1,2,3,5,6,10,17,18
92	Białostockie Centrum Onkologii im. M. Skłodowskiej-Curie w Białymstoku	1,2,3,15,17
93	Polski Związek Głuchych Specjalistyczny Ośrodek Diagnozy i Rehabilitacji Dzieci i Młodzieży w Wadą Słuchu w Białymstoku	16
94	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Wojewódzki Szpital Zespolony im. J. Śniadeckiego w Białymstoku	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,13,14,15,16,17,18
95	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "MEDICAL" s.c. Jerzy Brykalski, Janina Brykalska w Białymstoku	2
96	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Praktyka Lekarzy Rodzinnych Kulpa, Klimiuk w Białymstoku	1,3,6,7,14,15,17
97	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Lekarzy Specjalistów Medycyny Rodzinnej i Ogólnej "DOMESTICUS" s.c.w Białymstoku	3,6,7,14,17
98	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Praktyka Lekarza Rodzinnego Małgorzata Jodkowska-Korobczak w Białymstoku	1,2,3,4,5,6,7,10,13,15,17
99	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ośrodek Psychoterapii Medycznej w Białymstoku	2,7
100	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Zdrowia w Białymstoku	2,3,5,6,7,11,14,15,16,17
101	Samodzielny Szpital Miejski im. PCK w Białymstoku	2,3,4,6,11,13,14,17
102	Przychodnia Lekarska "LORANTHUS" w Białymstoku	2,3,4,5,6,14,17

103	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej EDMED s.c. w Białymstoku	1,2,3,4,14,17
104	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Poradnia Lekarza Rodzinnego Wanda Chmielewska w Białymstoku	1,2,3,4,5,7,8,10,11,13,14,15,16,17,18
105	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Poradnia Lekarza Rodzinnego Jadwiga Szerszenowicz w Białymstoku	1,2,3,4,5,7,8,10,11,13,14,15,16,17,18
106	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Siloe" s.c. Katarzyna Jachimowicz Justyna Łozowska w Białymstoku	3,14
107	Niepubliczny Specjalistyczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Położniczo-Ginekologiczna Waldemar Ostapiuk w Białymstoku	13,15
108	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "E-LAR" s.c. w Białymstoku	3,6,8
109	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Sportowo - Lekarska w Białymstoku	1,3,6,7,14
110	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Endokrynologiczna w Białymstoku	1,2,3,5,7
111	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Centrum Medyczne Słoneczny Stok w Białymstoku	2,3,6,14,15
112	Niepubliczny Pielęgniarski Zakład Opieki Zdrowotnej s.c. "MEDICA" w Białymstoku	2,6,14,17
113	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Praktyka Lekarza Rodzinnego "Śniadecja" w Białymstoku	3,14
114	N OZ "Poliklinika Ginekologiczno-Położnicza" dr Krzysztof Arciszewski w Białymstoku	2,3,6,13,17
115	Pielęgniarski Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej MULTI-MEDICA s.c.w Białymstoku	1,2,3,4,5,6,7,9,10,14,15,16,17
116	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Poradnia Lekarzy Rodzinnych Mariola Jadwiga Aleksandrowicz w Białymstoku	6,17
117	Niepubliczy Zakład Opieki Zdrowotnej Specjalistyczny Ośrodek Internistyczno-Diabetologiczny w Białymstoku	1,2,3,4,14
118	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Lekarska "Na Berlinga" w Białymstoku	2,3,4,5,6,7,9,11,14,15,17

119	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Centrum Medyczne "przy Mickiewicza" Sp.p. w Białymstoku	6,8,12,14,17
120	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "PULS" s.c. Walentyna Gołoburda, Małgorzata Tomaszewska w Białymstoku	3,14,17
121	Niepubliczny Zakład Pielęgniarstwa Środowiskowo - Rodzinnego "Jedynka"s.c. w Białymstoku	1, 2, 3, 4, 14, 16
122	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Praktyka Lekarska "Białostoczek" w Białymstoku	1,2,3,4,5,7,8,10,13,14,17
123	NZOZ Przychodnia Lekarzy Rodzinnych "PRO MEDICA CENTRUM" Sp. p. lekarzy w Białymstoku	1,2,3,4,7,10,11,14,17,18
124	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Rodzinna w Białymstoku	2,3,4,6,13,15,17
125	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Na Swobodnej" w Białymstoku	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 14, 15, 17, 18
126	Niepubliczny Zakład Pielęgniarstwa Środowiskowego/Rodzinnego "MEDGRAN" s.c. w Białymstoku	1,2,3, 4, 5, 6, 7,9, 14, 15,17,18
127	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Lekarska "Na Sienkiewicza" sp.p. w Białymstoku	1,2,3,4,5,6,8,13,14,15,17,18
128	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Lekarska "Dobra" Sp.p. w Białymstoku	1,2,3,4,5,14,15,17
129	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Lekarska "Na Zwierzynieckiej" sp.p. w Białymstoku	1,2,3,4,6,12,17
130	Niepubliczny Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej COR-MED s.c. w Białymstoku	2,4, 6, 13, 14, 17
131	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Zdrowie" Przychodnia na Mieszka sp.p. w Białymstoku	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,13,14,15,16,17,18
132	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Lekarska "Śródmieście" Sp.p. w Białymstoku	2,6,10,13,14,17
133	Pielęgniarski Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "SAD-MED" s.c. w Białymstoku	1,2,3,4,6,7,14
134	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej VITAMED im. Edyty Jakubów w Białymstoku	12
135	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "NOVA-MED" s.c. Przychodnia Lekarska w Białymstoku	2,3,13,14,17

136	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Rodzinna "MEDVITA" s.c. w Białymstoku	3,14,17
137	Niepubliczny Specjalistyczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ośrodek Diabetologiczny "POPULA" w Białymstoku	2,6
138	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "PROMED-SCHOL" w Białymstoku	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,12,14,15,17,18
139	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Poradnia Rodzinna Elżbieta Giedrojć w Białymstoku	4,8,15,17
140	Samodzielny Publiczny Szpital Kliniczny Akademii Medycznej w Białymstoku	1,2,3,6,8,9,10,11,13,14, 15,16,17
141	Samodzielny Publiczny Dziecięcy Szpital Kliniczny im. dr Ludwika Zamenhofa Akademii Medycznej w Białymstoku	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,16,17,18
142	Zakład Opieki Zdrowotnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w Białymstoku	4,5
143	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Bielsku Podlaskim	2,3,5,6,7,8,9,10,13,14,15,16,17,18
144	NZOZ Przychodnia Przyzakładowa HOOP S.A. przy Zakładzie Produkcyjnym w Bielsku Podlaskim	1,2,3,4,5,6,7,8,9,12,15,16,17,18
145	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Medycyny Rodzinnej "Medica" w Bielsku Podlaskim	1,2,3,4,6,7,10,14,17
146	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "LEKO" w Bielsku Podlaskim	2,3,4,5,6,7,9,11,13,14,15,17,18
147	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Twój Lekarz" B. Rucińska - A.T.Wakulewska s.c. w Bielsku Podlaskim	1,2,3,4,5,10,14,15,17
148	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Alma Med" s.c. w Boćkach	1,2,3,4,5,6,8,9,11,12,13,14,15,17,18
149	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Auxilium" w Brańsku	2,3,4,7,9,10,13,15,17,18
150	SNZOZ w Widźgowie	1,2,3,4,5,6,7,9,10,14,15,17,18
151	Samodzielny Publiczny Psychiatryczny Zakład Opieki Zdrowotnej im. dr Stanisława Deresza w Choroszczy	4,5,7,10,13,17

152	NZOZ „Przychodnia Lekarska” s.c w Czarnej Białostockiej	2,3,6,13,15
153	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Dąbrowie Białostockiej	1,2,3,4,5,6,7,11,13,14,15,16,17,18
154	Specjalistyczno-Lekarski Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Dąbrowie Białostockiej	3,4,6,17
155	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej ”Bartek” w Dąbrowie Białostockiej	1,2,3,4,5,6,7,11,14,15,17,18
156	Niepubliczny Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Dobrzyniewie Dużym	1,2,3,5,6,8,10,11,12,13,14,15,17,18
157	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Drohiczynie - Ludwik Szolc & Marek Ziniewicz – s.j.	1,2,3,4,5,6,10,14,15,16,17,18
158	Przychodnia Lekarska „MEDYK” NZOZ w Ciechanowcu	1,2,3,11,12,14,15,17
159	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Dziadkowicach	2,3,6,7,9,14,17,18
160	NZOZ „VITA” w Bielsku Podlaskim	2,3,4,5,6,7,8,11,13,14,15,16,17
161	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "FILMED" w Filipowie	2,4,7,8,14,17
162	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Pielęgniarek Środowiskowo-Rodzinnych s.c. w Filipowie	1,2,3,4,6,7,10,13,14,15,16, 17
163	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Lachowie	1,2,3,4,6,7,10,14,15,17,18
164	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej - Grażyna Biruta Pawłowska w Grabowie	1,2,3,4,7,10,14,15,16,17,18
165	Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Grajewie	1,2,3,6,8,14,17,18
166	Szpital Ogólny w Grajewie	1,2,3,4,5,6,7,8,9,13,14,15,16,17,18
167	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Andrzej Perkowski w Grajewie	3,6,17
168	Samodzielny Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Medicus" - Grodzisk	2,3,6,7,14,15,17

169	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Ośrodek Zdrowia w Gródku" s.c	3,4,5,6,7,11,14,15,17
170	Przyzakładowa Przychodnia Rehabilitacyjna przy "EURO-POSTĘP" sp. z o.o.w Hajnówce	3,7,14,17
171	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Hajnówce	1,2,3,4,6,7,8,9,11,12,13,14,15,16,17,18
172	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Hajmed" sp. z o.o. w Hajnówce	3,12,14,15,17
173	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Lekarska "HIPOKRATES" -Janów	6,14,15,17
174	Niepubliczny Pielęgniarski Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Janówce	1,2,3,4,5,6,7,10,11,14,17,18
175	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Vita" - Jeleniewo	2,6,14,18
176	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "MEDFIL" w Juchnowcu Dolnym	4,6,14,17,18
177	Niepubliczny Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Kleosinie	2,3,6,17,18
178	Poradnia Lekarska Pediatryczno-Internistyczna NZOZ "UNIMED" spółka partnerska w Kleszczelach	6,14
179	SP ZOZ Przychodnia Rejonowa Poradnia Ogólna w Knyszynie	2,3,6,14,18
180	SP ZOZ Gabinet Medyczny w Knyszynie	2,3,6,9,11,17,18
181	Szpital Ogólny w Kolnie	2,3,4,5,6,7,8,10,11,14,15
182	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "MEDICARE" s.c. Przychodnia nr 1w Kolnie	3,6,10,17,18
183	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "MEDICAL"- Krasnopol	1,3,11,18
184	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Rejonowa s.c. w Krasnymborze	1,2,3,4,5,6,7,8,10,11,14,16,17,18
185	NZOZ Przychodnia Rodzinna i Specjalistyczna „FALMED" w Sejnach	1,3,6,7,17
186	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej - "Poradnia Lekarzy Rodzinnych" Sp.p. w Krynkach	2,3,4,5,6,7,10,15,17

187	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Przychodnia Rodzinna" w Księżynie	1,2,3,9,17
188	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "PULS" w Kuleszach Kościelnych	3,4,14,15,17,18
189	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej s.c. Janina i Sławomir Chmaro" Przychodnia Rodzinna" w Kuźnicy	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 13, 14,15, 17,18
190	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Lipsku	1,2,3,10,11,15,17,18
191	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Łapach	2,3,4,6,8,13,14,15,17,18
192	Niepubliczny Pielęgniarski Zakład Opieki Zdrowotnej "VEA" s.c.w Łapach	1,2,3,4,5,6,7,8,10,11,12,17
193	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "MEDICUS" s.c. w Łapach	1,2,3,4,5,6,7,9,13,14,15,17
194	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Poradnia Terapii Uzależnień i Współuzależnień w Łapach	4
195	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Poradnia Medycyny Szkolnej w Łapach	2,6
196	Łomżyńskie Centrum Medyczne - Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Łomży	2,3,6,14,16,17
197	Wojewódzka Stacja Pogotowia Ratunkowego Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Łomży	11
198	Szpital Wojewódzki im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Łomży	1,2,3,4,5,6,7,8,10,11,13,14,15,16,17,18
199	Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Łomży	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,13,14,15,16,17, 18
200	Niepubliczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej Łomżyńskiego Towarzystwa Przyjaciół Chorych "HOSPICJUM" p.w. Św. Ducha.	12
201	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Lekarska "OMEGA" s.c. w Łomży	6,14,17
202	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Jolanta Krajewska w Łomży	2,6,15,17,18
203	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Lekarska ELMED s.c. w Łomży	1,2,3,6,14,17

204	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "REMEDIUM" w Łomży	3,5,6,14,15,17
205	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Lekarze Rodzinni - "3" Sp. z o.o. w Łomży	2,3,6,7,15,17
206	"PULS" Niepubliczny Pielęgniarsko-Położniczy Zakład Opieki Zdrowotnej s.c. w Łomży	3,6,14,17
207	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Przychodnia Rodzinna" s.c. w Michałowie	2,3,7,10,11,14,17,18
208	Poradnia Lekarska Pediatryczno-Internistyczna NZOZ „UNIMED" Czeremcha	3,6,14
209	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Mońkach	2,3,4,6,8,9,10,12,14,15,17,18
210	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Specjalistyczna Przychodnia Położniczo-Ginekologiczna "Gineka" w Mońkach	6,14
211	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ośrodek Zdrowia w Nowince	1,2,3,10
212	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Zespół Lekarski s.c.- Nurzec Stacja	1,3,4,5,14,15,17,18
213	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej " "VITAMED" - Perlejewo	1,2,3,4,6,7,17,18
214	SP Gminny Ośrodek Zdrowia w Puńsku	2,3,11,14,15,17,18
215	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "KORAMED" w Raczkach	2,3,4,6,7,14,16
216	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "IRENA" w Rudce	2,4,6,7,13,15,17,18
217	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Sejnach	3,6,14
218	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Pielęgniarek i Położnych Rodzinnych s.c. w Sejnach	1,2,3
219	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Siemiatyczach	1,2,3,4,5,6,7,10,14,15,17,18
220	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Zespół Pielęgniarski "INFIRMARIAE"s.c. w Siemiatyczach	2,4,15

221	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Nr 3 w Siemiatyczach	1,2,3,4,5,8,9,11,12
222	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Sokółce	1,2,3,4,5,6,8,9,10,13,14,15,16,17
223	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowtonej "MEDYK" s.c. w Sokółce	2,3,6,7,10,14,15,17
224	Niepubliczny Pielęgniarski Zakład Opieki Zdrowotnej "PANACEUM" s.c. w Sokółce	2,3,6,7,10,14,15,17
225	Niepubliczny Zakład Medycyny Szkolnej "SZKOL-MED" w Sokółce	1,2,3,4,5,6,7,8,10,11,15,17,18
226	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "PRO-MED" w Sokółce	2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,16,17, 18
227	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "ROZMED" Stara Rozedranka	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,17,18
228	Niepubliczny Pielęgniarski Zakład Opieki Zdrowotnej "KA-MED" w Sokółce	1,2,3,4,14
229	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "SALUS" w Stawiskach	1,2,3, 4, 6, 7, 8, 10, 14, 15, 16,17, 18
230	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Swój Lekarz" w Suchowoli	6,14
231	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Surażu Piotr i Agnieszka Dzierzgowscy spółka cywilna - Suraż	1,2,3,4,6,7,10,17,18
232	Samodzielny Publiczny Szpital Wojewódzki w Suwałkach	2,3
233	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ośrodek Rehabilitacji w Suwałkach	1,2,3,7,14,15,16,17
234	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Przychodnia Rodzinna" nr 2 w Suwałkach	1,2,3,6,7,14,15,17,18
235	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ośrodek Medycyny Szkolnej i Promocji Zdrowia "SANITAS" w Suwałkach	1,2,3,4,5,6,7,8,10,14,17,18
236	Wojewódzka Stacja Pogotowia Ratunkowego Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Suwałkach	11

237	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "VITA-MED" sp.p. w Suwałkach	2,3,4,5,6,7,8,9,10,14,15,17,18
238	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Poradnia Medycyny Rodzinnej" s.c. w Suwałkach	2,3,5,6,7,14,15,18
239	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "PRYMUS" sp. z o.o.w Suwałkach	1,2,3,4,6,7,8,12,13,14,15,17
240	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "PULS" Spółka Partnerska Lekarzy w Suwałkach	2,3,6,14,17
241	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Rodzinna i Medycyny Pracy lek.med. Joanna Adamska w Suwałkach	1,2,3,4,10,17,18
242	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Lekarzy "ESKULAP" Nowacki i partnerzy w Suwałkach	2,3,6,14,17
243	Zakład Opiekuńczo - Leczniczy w Szczuczynie	1,3,4,16
244	NZOZ Przychodnia Lekarzy Rodzinnych s.c. w Sztabinie	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,13,14,15,16,17,18
245	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "IL-MED" w Szudziałowie	1,2,4,6,7,14,17,18
246	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Centrum Medyczne "Zdrowie" w Szumowie	1,2,6,14,15
247	Przychodnia Lekarska "Zdrowie" Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w TUROŚLI	3,11,12,13,17,18
248	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej - Ewa Jarmoc i Ewa Oksimowicz - Spółka Partnerska Lekarzy Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Turośni Kościelnej	2,3,4,5,7,9,10,11,12,14,15,16,17,18
249	Niepubliczny Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Tykocinie	1,2,3,4,6,11,14,15,17
250	Niepubliczny Pielęgniarski Zakład Opieki Zdrowotnej "MEGA-MED" s.c. w Wasilkowie	2,3,4,5,6,10,17,18
251	Niepubliczny Lekarski Zakład Opieki Zdrowotnej "WA-MED" s.c. w Wasilkowie	2,3,4,5,6,7,17,18
252	Szpital Ogólny w Wysokiem Mazowieckiem	2,3,4,5,8,11,14,15,17
253	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Zdrowie" Alicja Sutkowska w Wysokiem Mazowieckiem	6,14,17

254	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Podstawowa Opieka Zdrowotna" Józef, Patrycja Klaudia Malinowscy s.c. w Wysokiem Mazowieckiem	6,8,10,14,17
255	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "PRODERM" Elżbieta Kozłowska - Reszeć w Wysokiem Mazowieckiem	17
256	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej s.c. w Wyszkach	2,3,14
257	Niepubliczny Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej Św. Łukasza w Zabłudowie	1,2,3,6,9,10,12,13,14,17,18
258	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "ZDRÓWKO" w Zabłudowie	6,7,17
259	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Przychodnia Rodzinna" s.c. Urszula Kuprianowicz, Łucja Cecylia Mosler Jaromin w Zabłudowie	3,14,17,18
260	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Przychodnia Rodzinna" w Zambrowie	3,6,14,18
261	NZOZ Ośrodek Terapii Uzależnień Stowarzyszenie „Wybór" w Suwałkach	4
262	NZ POZ M. Ignatiew-Bućko w Suwałkach	2,3,6,15,17
263	NZOZ SKIBKO w Łapach	2,7,13,15,18
264	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "LEKMED" Zdzisława Gołębiewska w Zambrowie	1,2,3,14,17
265	Szpital Miejski w Zambrowie Sp. z.o.o	2,3,4,5,17
267	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Lekarska "MEDAR" Wanda Kurowska-Kowalewska w Zbójnej	1,2,3,6,11,14,15,17,18
268	NZOZ Poradnia Lekarza Rodzinnego U.Bonda w Białymstoku	2,4,6,14,17
269	SP Zakład Opiekuńczo-Leczniczy Dla Dzieci i Młodzieży w Bacikach Średnich	1,2,7,16,18

270	NZOZ w Ostrożanach	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,13,14,15,16,17, 18
271	Grupowa Praktyka Pielęgniarek Położnych „ZDROWIE” w Białymstoku	1,2,3,4,5,6,7,11,13,14,15,16,17,18
272	NZOZ „MEDICOR – MEDYCYNA RODZINNA” w Janówce	1,2,3,4,5,6,7,10,11,14,17
273	PSSE w Suwałkach	2,3,4,5,6,7,10,15,17,18
274	Zespół Szkół nr.1 w Bielsku Podlaskim	1,2,3,5,6,7,8,10,15,17
275	Zespół Szkół nr.2 w Bielsku Podlaskim	1,2,3,4,5,7,15
276	Zespół Szkół nr.3 w Bielsku Podlaskim	1,2,3,4,5,6,7,8,9,11,14,15,16,17
277	Zespół Szkół nr.4 w Bielsku Podlaskim	1,2,3,4,7,15
278	Zespół Szkół Specjalnych w Bielsku Podlaskim	1,2,3,4,5,7,11,17,18
279	II Liceum Ogólnokształcące w Bielsku Podlaskim	1,2,3,4,5,6,7,8,10,11,13,14,15,16,17
280	I Liceum Ogólnokształcące w Bielsku Podlaskim	2,3,4,5,6,7,8,10,15
281	Zespół Szkół Rolniczych w Rudce	1,2,3,4,5,6,7,8,10,11,15,16,17
282	Specjalny Ośrodek Szkolno- Wychowawczy Nr. 2 w Suwałkach	1,2,3
283	Szkoła Podstawowa Nr.7 w Suwałkach	2,3,4,6,11,17,18

284	Szkoła Podstawowa Nr.11 w Suwałkach	1,2,3,4,5,6,7,8,11,16,17,18
285	Szkoła Podstawowa Nr.6 w Suwałkach	1,2,3,4,5,6,7,9,10,17,18
286	Szkoła Podstawowa Nr.4 w Suwałkach	1,2,3,4,5,6,8,10,11
287	Szkoła Podstawowa Nr.2 w Suwałkach	3,4,5,6,7,10,11,17,18
288	Gimnazjum Nr.6 w Suwałkach	2,3,4,5,7,17,18
289	Zespół Szkół Nr.4 w Suwałkach	1,2,3,4,5,6,10,11,17,18
290	Zespół Szkół Nr.7w Suwałkach	1,2,3
291	Zespół Szkół Nr.3 w Suwałkach	1,2,3,4,5,7,8,10,16,17
292	Zespół Szkół Nr.9 w Suwałkach	1,2,3,4,5,10,17,18
293	Zespół Szkół Nr.8 w Suwałkach	1,2,3,4,5,6
294	Zespół Szkół Nr.1 w Suwałkach	1,3,5,7
295	I Liceum Ogólnokształcące w Suwałkach	2,3,4,6,7,8,11,17,18
296	Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształtowania Ustawicznego w Suwałkach	1,2,3,4,6
297	Specjalny Ośrodek Szkolno - Wychowawczy Nr.1 w Suwałkach	1,4,6

298	Szkoła Podstawowa Nr.1 w Łapach	1,2,3,5,6,7,8,9,10,11,16
299	Szkoła Podstawowa Nr.2 w Łapach	1,2,3,6,7,8,9,10
300	Zespół Szkół w Łapach	1,4,10,18
301	Szkoła Podstawowa Nr.4 w Łapach	1,6,8,10,18
302	Szkoła Podstawowa w Bokinach	2,6,8,10,18
303	Szkoła Podstawowa w Łupiance Starej	1,2,6,8,10,18
304	Zespół Szkół w Płonce Kościelnej	1,2,3,5,6,8,9,10
305	Szkoła Podstawowa w Daniłowie Dużym	1,2,3,5,6,8,10,11,18
306	Szkoła Podstawowa w Uchowie	1,10,18
307	Gimnazium Nr.1 w Łapach	1,2,3,4,5,6,10,17
308	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łapach	4,5,6,7,16
309	SP ZOZ w Knyszynie	1,2,3,4,9,10,11,17,18
310	NZOZ Poradnia Lekarzy Rodzinnych w Białymstoku	2,4,5,7,10,14
311	NZOZ Poradnia Medycyny Rodzinnej B.Pogorzelska w Wysokiem Mazowieckiem	2,3,5,6,12,14,16,17
312	Konsultant Wojewódzki do Spraw Zdrowia Publicznego	6

313	Konsultant Wojewódzki do Spraw Medycyny Ratunkowej	11
314	Konsultant Wojewódzki w Dziedzinie Psychiatrii	7
315	Konsultant Wojewódzki w Dziedzinie Kardiologii	14
316	Podlaskie Centrum Zdrowia Publicznego w Białymstoku	2,3,6,7,12,14,15,17
317	NZOZ „Alfa-Med." w Białymstoku	1,2,3,4,5,6,7,8,13,14,15,16,17,18
Jednostki, które nie realizowały Narodowego Programu Zdrowia		
1	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Białymstoku	nie realizowano
2	Państwowa Inspekcja Pracy w Białymstoku	nie realizowano
3	Urząd Miejski w Czarnej Białostockiej	nie ralizowano
4	Niepubliczny Specjalistyczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Promedica" s.j.w Białymstoku	nie realizowano
5	Niepubliczny Psychiatryczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Białymstoku	nie realizowano
6	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej MEDIX s.c.Robert Kazimierz Stawowski, Elżbieta Anna Swatowska w Białymstoku	nie realizowano (nowy)
7	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "MEDIMED" Przychodnia Lekarzy Rodzinnych	nie realizowano (nowy)
8	Specjalistyczny Psychiatryczny Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Suwałkach	nie ralizowano
9	Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Paliatywnej w Suwałkach	nie ralizowano
10	Urząd Gminny w Zawadach	nie realizowano
11	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "MONAR" Ośrodek Rehabilitacyjno-Readaptacyjny w Zaczerlanach	nie realizowano
12	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "HIPOKRATES" s.c.	nie realizowano

	w Łomży	
13	Prywatna Lecznica Położniczo-Ginekologiczna w Łomży	nie realizowano
14	NZOZ „InterHem" w Białymstoku	Nie realizowano
15	Starostwo Powiatowe w Siemiatyczach	Nie realizowano
16	Burmistrz Miasta Bielsk Podlaski	Nie realizowano